

NEMLZETI

MAGAZIN

23/01

2022/23-as évad
X/5. szám

FEBRUÁRI
ELŐADÁS-
ÉS PROGRAM-
AJÁNLÓVAL

MADÁCH 200

A Tragédia költőjét ünnepeljük

OLIMPIA ÉS MITEM

A világszínház Magyarországon

PÉLDÁZAT A JÓRÓL

Brecht: A kaukázusi krétakör

NYITÓKÉP

MADÁCH 200

1823. január 20-án született Madách Imre, *Az ember tragédiája* költője. (Húsz nappal előtte látta meg a napvilágot Petőfi Sándor, két nappal később pedig Kölcsey Ferenc befejezte a *Himnusz* írását.)

Madách születésének századi évfordulója 1923-ban színházi ünnep is volt. A Nemzeti Színház új premierrel készült, amely az 1883-as ősbemutatót volt hivatott megújítani. Az országban ünnepségek sorát rendezték egész évben, a trianoni határokon kívül – sokszor a hatóságok ellenzése mellett és tiltása ellenére – is voltak emlékezők. *Ismerős ismeretlen?* című összeállításunkban (*a 6. oldaltól*) a száz évvel ezelőtti országos ünnepségeket és a Nemzeti előadását mutatjuk be – ekkor született meg a Madách-kultusz. Az ünnepségek központi eleme mindenhol a *Tragédia* volt – hivatásos színészek vagy műkedvelők előadásában. A következő száz évben is megmaradt egyműves szerzőnek Madách, még akkor is, ha például a *Mózes* című drámáját a Nemzetiben több mint négyszázszor adták.

Áprilisban kezdődik a Nemzetközi Színházi Olimpia és a MITEM. Mit kínál a Nemzeti Színház? Mit terveznek a bábművészek, akik most először kerültek fókuszba az 1995 óta megrendezett olimpiákon. És mivel készül az egyik kiemelt vidéki központ, Miskolc? (*Összeállításunk a 39. oldaltól olvasható.*)

Folytatódik Zalán Tibor novellasorozata, amelynek főszereplője a megszemélyesített Előadás. Az „ő” (és persze a szerző...) szövegéből ismerhetjük meg a színházi életet humoros-ironikus hangvételben.

Várjuk Önöket előadásainkra – addig is: jó olvasást!

Sinkovits Imre Madách Mózes című drámájának címszerepében nyújtott alakítását örökíti meg Marton László szobrászművész alkotása a Nemzeti Színház szoborparkjában | fotó: Eöri Szabó Zsolt

18

26

6

Madách 200

Száz éve, 1923 januárjában kezdődtek országsszerte és az elcsatolt területeken a Madách Imre születésének centenáriumi ünnepelő események. A 200 éve, 1823. január 20-án született Madách Imrét köszöntő összeállításunk az irodalmi és a színházi kultuszteremtés száz évvel ezelőtti momentumait idézi meg.

18

Cím, szerep...

„Akár ma is írhatta volna Molière! Don Juan mondja: »A képmutatás mestersége a legelőnyösebb. Olyan művészet ez, amelynek csalogásait mindenki tiszteli, és ha fölfedezik is, senki sem mer tiltakozni...« Mintha itt járt volna, és megfigyelte volna, mennyi képmutatás van ebben a világban. (Bordás Roland)

26

Kréta kör

Katona Kinga Gruse szerepében elbűvölően összetett figurát hoz, tud megrendítően lírai és butuskán naiv lenni, kemény és céltudatos, éppúgy, mint esendő, megalázott nő. Trill Zsolt nagyszerű, visszafogott elbeszélő és zseniális Azdak. (Osztovs Ágnes)

38

Olimpia és MITEM

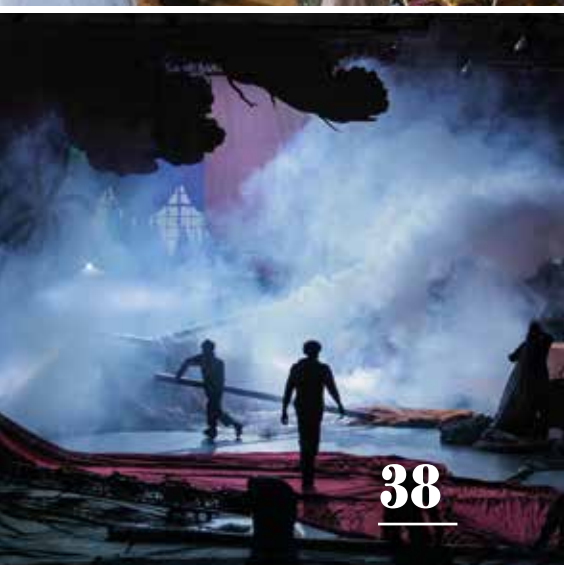
2023-ban Európa egyik, ha nem a legjelentősebb színházi eseménye lesz a magyarországi Színházi Olimpia. Számokban: 50 ország, 200 társulat, 70 helyszín, 550 előadás. Mit kínál az olimpia részeként a budapesti MITEM és a Miskolci Nemzeti Színház? Mivel várják az érdeklődőket a magyar bábszínházak?

NEMZETI magazin – a Nemzeti Színház ingyenes időszaki kiadványa • 2023. január • X. évfolyam 5. szám |

Főszerkesztő: Kornya István • **A szerkesztő munkatársai:** Görömbölyi László • **Fotó:** Eöri Szabó Zsolt • **Korrektúra:** Lukácsy György

| **Kiadó:** Nemzeti Színház Nonprofit Zrt. • **Felelős kiadó:** Vidnyánszky Attila vezérigazgató • **Médiaajánlat:** 30/508-4711 | **Nyomdai**

előkészítés: Inform-Line Stúdió Bt. | **Nyomás:** HTS-ART Nyomda | **Megjelenik** 6000 példányban | **Lapzárta:** 2023. január 19.

Címlapon:
Trill Zsolt A kaukázusi krétakör
című előadásban
| fotó: Eöri Szabó Zsolt

JEGYVÁSÁRLÁS

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.

telefon: +36 1 476-6868

e-mail:

jegy@nemzetisinhaz.hu

szervezes@nemzetisinhaz.hu

Nyitvatartás:

K-P: 10-18 óra | Szo: 14-18 óra,

illetve az előadások kezdetéig.

Vasárnap és hétfőn zárva.

www.nemzetisinhaz.hu/jegyinformacio

FÓKUSZ • MADÁCH 200

7 Praznovszky Mihály: Költőünnep Trianon árnyékában

12 Huber Beáta: Forró jelen, lüktető valóság

16 Mai Madách-projektek

PORTRÉ

18 Cím, szerep, kondi • Bordás Roland

PREMIER GALÉRIA

24 A kaukázusi krétakör

NÉZŐPONTOK • A KAUKÁZUSI KRÉTAKÖR

26 Osztovits Ágnes: A szerethető Brecht

26 Gulyás Gábor: Jézus nyomában

ELŐADÁS-AJÁNLÓ

28 Macskajáték / Agón / Hazatérés / Caligula helytartója / Tündöklő Jeromos / Rómeó és Júlia / Egyfelvonásos komédiák / A helység kalapácsa

PRÓBA KÖZBEN

36 Jön a Don Juan

10. SZÍNHÁZI OLIMPIA ÉS 9. MITEM

39 Fegyverek, múzsák, találkozások • Kulcsár Edit

42 MITEM-ajánló

44 A színházi világ legjobbjai • Béres Attila

47 Bábszínházi meglepetések • Ellinger Edina, Asbóth Anikó

NOVELLA

50 Zalán Tibor: Visszaolvasva lenni

52 PROGRAMAJÁNLÓ

BÚCSÚ

53 Egy kíváncsi néző * Gerő András

55 VÁLTSON BÉRLETET!

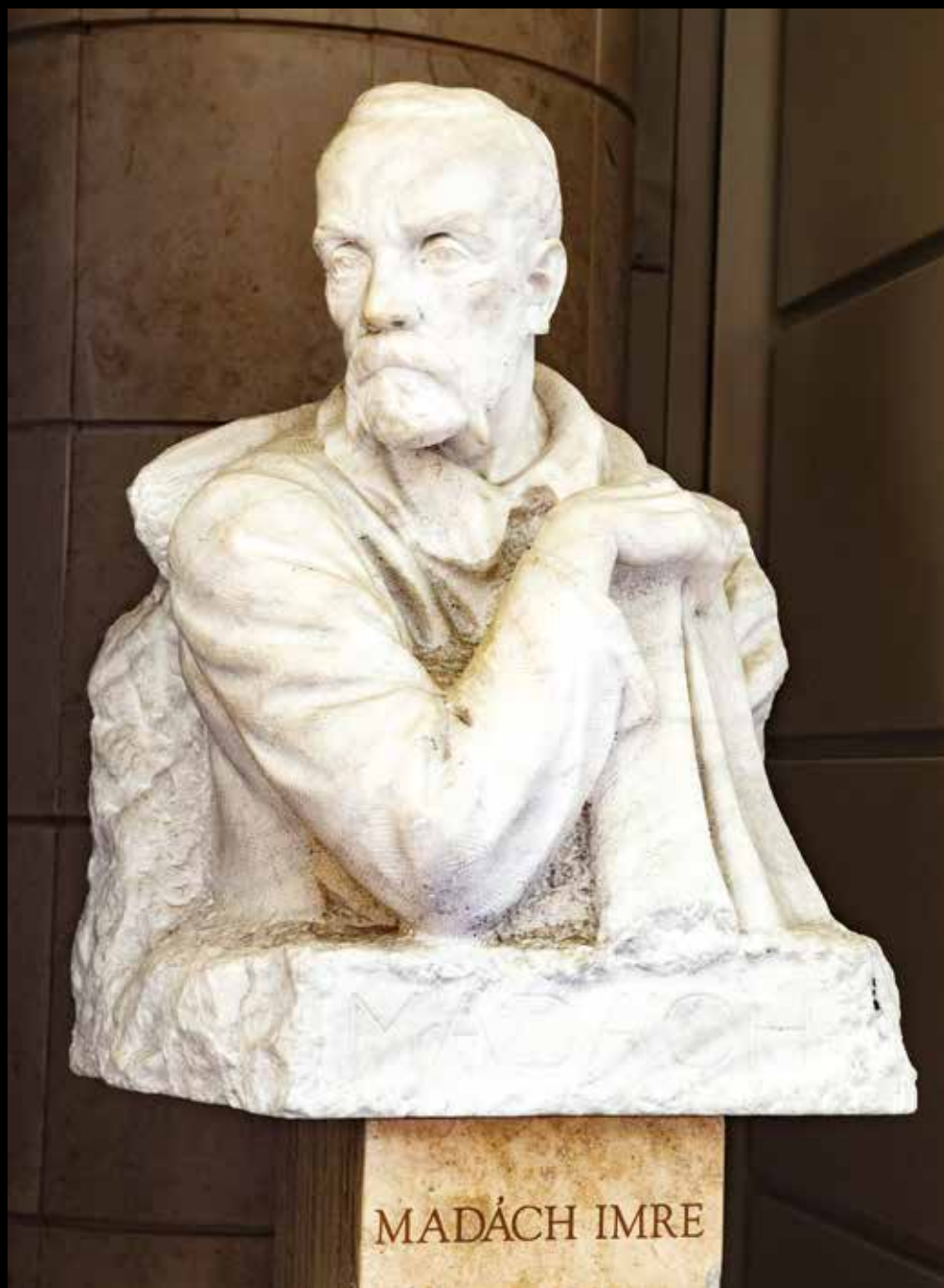
56 HAVI MŰSOR - FEBRUÁR

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Az Isten ostroma, a Körhinta, az Éden földön,
a Tóth Ilonka, A föltámadás szomorúsága,
az Egri csillagok című előadások támogatója
a Nemzeti Kulturális Alap.

nka
Nemzeti
Kulturális Alap

Ismerős ismeretlen?

Száz éve, 1923 januárjában kezdődtek országszerte és az elcsatolt területeken a Madách Imre születésének centenáriumát ünneplő események. A trianoni kort jellemző módon éppen a költő szülőhelyén nem volt hivatalos megemlékezés. A Tragédia íróját mindenki ismerte, de életét, életművét csak kevesen. A 200 éve, 1823. január 20-án született Madách Imrét köszöntő összeállításunk az irodalmi és a színházi kultuszteremtés száz évvel ezelőtti momentumait idézi meg.

„Goethét istennek nevezték – Petőfi névéhez a „lángelme” fűződik, Kantról tudom, hogy mély volt, Shakespeare a „legnagyobb” – böles volt Tolsztoj és Heine szellemes volt. (...) Madáchnak nincs jelzője (...) Az ember tragédiája csak költője személyénél fogva nemzeti kincs – maga a mű a Világirodalomé s a mellette vagy ellene való harc világirodalmi jelentőségű.
(Karinthy Frigyes, Nyugat)

Költőünnep Trianon árnyékában

Madách-centenárium 1923 – így emlékezett a Tragédia írójára az ország

Alsósztrégován, ahol Madách született és a főmű is készült, nem volt ünnepség. A trianoni határon kívül eső területen a Tragédia előadását sem nézték jó szemmel az új államok hatóságai. Az országos ünnepségek retorikájában a „Küzdj és bízva bízzál” politikai hangsúlyt is kapott, a Nyugattól a Kelet népéig a teljes magyar irodalom méltatta a száz éve született költőt. Körkép 1923-ból.

Nem volt előzmény nélküli a Madách Imre századik születésnapját követő országos ünnepség. Korábban Jókait ünnepelték így 1894-ben ötvenedik, majd Mikszáthot 1910-ben négy évtizedes írói jubileumán. 1922-ben pedig már megkezdődtek az 1823. január 1-én (vagy még szilveszter éjjelén) született Petőfi évfordulójának eseményei (amelyek számban persze megelőzték a szintén januári születésű Madáchét, de az ő ünneplése is messze meghaladta egy átlagos irodalmi ünnep gyakorlatát). Sok mindenben hasonlítottak ezek az irodalmi kultusz események, de egy, s nem is lényegtelen különbség volt, amely hatásában mindenhol megmutatkozott: Madách szülőhelye, Alsósztrégova ekkor már a trianoni döntések következtében a magyar határokon kívülre, idegen országba, Csehszlovákiába került. Ez a tény mindenképpen befolyásolta az ünnepek gesztusait, a szónoklatok retorikai fordulatait, s a résztvevők felfokozott érzelmi állapotát.

REPREZENTATÍV MÓDON

Továbbra sem lehetett viszont azt mondani, hogy széles tömegek ismerték volna Madách életét, életművét, még ha mindig a legnagyobb mű állt is az ünnepek középpontjában: *Az ember*

tragédiája. (Újdonságként sok helyen szavaltak addig nem ismert Madách-verseket, amelyeket itt-ott meg is zenésítettek.) De az igazság mégis az, hogy addigra, az 1883-as ősbemutató óta eltelt négy évtizedben Nagy-Magyarország minden jelentős városában bemutatták a színházak, színi társulatok a *Tragédiát*, s így remélni lehetett, mégsem egy ismeretlen művet s annak szerzőjét ünnepelte az ország.

Ennek megfelelően hamar kialakultak az ünnepségek formái: emlékezés beszédekkel minden szinten és minden megnyíltban (tudósok, tanárok, költők, egyesületek, társaságok, iskolák, irodalmi közösségek stb.), emléktábla-avatás, hangversenyek, könyvkiadások, színházi bemutatók (részletek főleg műkedvelők jóvoltából a *Tragédiából*), folyóiratok közleményei stb.

Mondhatjuk, a hivatalos Magyarország is reprezentatív módon vette ki részét az ünneplésből. A nemzetgyűlésben Scitovszky János házelnököt a képviselők és a karzaton lévők állva hallgatták: „*Aldozzunk az évforduló alkalmából mi is kegyelettel halhatatlan emlékének, mely ma időszerűbben, mint valaha, szólaltatja meg az ő szavaival kétségek között gyötrődő nemzetünk számára is az égi buzdítást: Küzdj és bízva bízzál.*”

A főváros korábban már elhatározta, hogy az évforduló napjára felzászlózzák a középületeket, az iskolákban Madách-ünnepeket tartanak s a színházakat is felkéri, méltó módon em-

Somló Sári 1922-ben készült Madách-mellszobra 1936-tól a régi Nemzetiben állt, 2002 óta a mai épület bejáratnál látható

Madách dolgozószobája a csécszveti kúriában. Az író 1844 decemberétől 1853 szeptemberéig élt itt, gyermekei is itt születtek. 1862-ben itt fogadta Arany Jánost Az ember tragédiája „felfedezőjét”.

lékezzenek meg Madáchról. A közgyűlésen a főpolgármester, Sipőcz Gyula meleg szavakkal emlékezett meg Madách Imréről. A Magyar Tudományos Akadémia ülésén Berzeviczy Albert jeles történétíró, az Akadémia elnöke (nem mellesleg az Magyar Olimpia Bizottság első elnöke) mondott megemlékezést, ezt Négyessy László irodalomtörténész előadása követte. A Kisfaludy Társaság emlékezésén jelen volt Horthy Miklós kormányzó is, itt Voinovich Géza, a *Madách Imre és Az ember tragédiája* című kötet (1914) szerzője tartott nagyívű emlékszédet, a Petőfi Társaság ünnepi összejövetelén pedig Császár Elemér irodalomtörténész beszélt a költőről.

KÉT CSILLAG

A napilapok szinte mindegyike vezércikkben üdvözölte a költőt január 21-én (akkor még ezt tartották a születése napjának és nem 20-át – *a szerk.*). A bombasztikus kijelentések alapvetően a két csillag – Petőfi és Madách – együttállását, születésének és megjelenésének titokzatosságát emelik ki. Tán a Budapesti Hírlap foglalja össze legjobban ezek stílusát, emelkedettségét és utalását a trianoni helyzetet megélő Magyarországra: „*Benne vagyunk még a Petőfi-centenárium édes és dicsőséges mámorában és holnap ránk virrad egy másik üstökösnek, Madách Imre születésének százéves fordulója. Két csillag találkozása, két izzó égítést veti le ránk biztató fényét legsötétebb éjszakánk idején... Mi pedig, a szerencsétlenségek vizein hánykódó bárkánkból békegalambot röptünk ki párosával, Petőfit és Madáchot, hogy hirdessék nevünket a világnak. Két megtetesülése a magyar géniusz erejének, két üstökös, melynek fénye*

messze túl kiragyg a mi horizontunkból, s csodálkozásba ejt idegen nemzeteket, akik legnagyobb szellemeik mellé állítják a két magyart: a világ vezérszellemei mellé. És ha el kellene pusztulnunk, nem vesz-nénk el nyomtalanul, mert íme adtunk a világnak két nevet, a mely örök időkre fenntartja a magyar hitét.”

Szinte minden magyar folyóiratban jelentek meg Madáchról tanulmányok, vagy a *Tragédiát* elemző dolgozatok. Ezek közül jó néhány mind a mai napig a Madách-filológia fontos írása. Ilyenek többek között Prohászka Ottokár püspök, tudós és politikus tanulmánya a *Tragédia pesszimizmusáról* (Katolikus Szemle) és Baros Gyula *Madách nyomai szépirodal-munkban* (Budapesti Szemle) című írása. A Nyugat egy teljes számot szánt Madáchra, benne Babits Mihály, Schöppflin Aladár és Karinthy Frigyes nagy tanulmányaival, a lapban jelent meg Kosztolányi színpadi játéka: *Lucifer a katedrán*. Az 1923-ban alapított, Tormay Cécile által főszerkesztett „ellen-Nyugat”, a Napkelet című folyóirat egész évben adott közre jelentős írásokat: Pauler Ákos, Moór Gyula, Baros Gyula mellett a kiváló színikritikus, Galamb Sándor követte a színházi eseményeket, többek közt a január 22-i *Tragédia*-bemutatót a Nemzeti Színházban.

Tanulmányokkal jelentkeztek jeles Madách-kutatók vagy irodalomtörténészek, mint a már említett Négyessy László és Voinovich Géza, valamint Morvay Ernő és Supka Géza is (aki a máig megrendezett Ünnepi Könyvhét kezdeményezője volt). Megrendítő hír volt, hogy a centenárium évében hunyt el Madách utolsó gyermeke, Jolán.

EMÖD TAMÁS

Madách

*Hosszúak, halk és hervadt ujjai,
Mint sírkövek közt lengő nagy virágok,
Elsiklottak a vén papír fölött
És simogatták ezt a bús világot.*

*Nagy homlokával úgy hajolt fölé
A verssoroknak, mint Paulus arca,
Míg átvonult a mély könyvtár-szobán
London zenéje, Páris utcaharca.*

*Az elhagyott kastély Ádámra várt,
Künn áriák és órák tűnve zengtek,
Kepler képe kopott... És hullt a hó...
(Nógrádban akkor vígan éltek kendtek!)*

*Évára gondolt. Hervadt ujjai
Nyugodni tértek lassan az ölébe;
Ave... betűzte visszáján a szót,
S egy „Ave” szót írt a papír fölébe.*

TÓT FAUSZT?

Nem lehetett nem észrevenni a határokon túlról érkező negatív jelenségeket. Ismertették például, hogy egy pozsonyi lap kisajátította Madáchot, írván: „*költeménye szelleme szerint szláv és szoros rokonságban áll Tolsztoj lírai bölcsészetével. Az ember tragédiáját bátran nevezhetjük tót Fausztnak.*” Romániában pedig többször is megakadályozták a *Tragédia* bemutatóját, Marosvásárhelyen januárban két előadás után tiltották le a továbbiakat: „*Madách életműve elé tilalomfáját emelte a kicsinyes kísértetkeresés. Irredenta bélyeget sütöttek rá*” – írta a Székely Napló. Kolozsváron még a bemutatóig sem jutottak el. Azzal érvelt a hatalom, hogy a párizsi színben a *Marseillaise* elhangzása a színpadon túlzott lelkesedést váltana ki a közönségből, s az veszélyes lehet. „*A kolozsvári Nemzeti Színház a minap műsorra tűzte Az ember tragédiáját és ezzel az előadással akarta ünnepelni a Madách-centenáriumot. A színház zsúfolásig megtelt, amikor megérkezett az utolsó percben a román siguranza parancsa, amely szerint betiltja a mű előadását.*” Nagybecskerekéről is érkeztek hasonló hírek, ahol műkedvelők készültek egy Madách-ünnepség keretében előadni a *Tragédiát*, mivel Jugoszláviában nem engedélyezték a magyar színtársulatok működését. A Felvidéken általában ilyen súlyos gondok nem voltak, noha még egy-két évet várni kellett a teljes mű előadására, de Kassán „*a kassai keresztényszocialista párt kultúrosztálya tagjai adták elő az ünnepség keretében a Tragédia 5. és 6. színt.*” Losoncon – bár próbálták tiltani – az ünnepség keretében az első és utolsó színt adták elő, míg a párizsi és falanszter színt előkép formájában mutatták be. A Lévai Kaszinó szervezésében is szokásos szerkezetű megemlékezés volt: énekkar, emlékvész, emlékbészéd s egy részlet a *Tragédiából* (itt a római színt adták elő). S elhangzottak Madách-versek is, mint például az *Otthon* és a *Szontagh Pál barátomhoz*.

Az évfordulói ünnepségek száma és formája valóban jelentős volt. Nem szólva arról, hogy nem tudták le januárral s egy nappal az emlékezést, gyakorlatilag egész évben zajlottak ezek, s az őszi hónapokban újra jelentősen megsaporodott a számuk. Maradandó értéke leginkább az ekkor kiadott *Tragédia*-köteteknek volt. Tolnai Vilmos jegyzetekkel ellátott kritikai kiadása mindmáig a magyar kutatás egyik alapkönyve, éppúgy, mint az a drámakiadás, amely Alexander Bernát szövegmagyarázataival jelent meg. Az Athenaeum Zichy Mihály már ismert és híres rajzaival ékesített díszes *Tragédia*-kiadást jelentetett meg

Babits Mihály előszavával, de kiadott egy népies, azaz olcsó változatot is. Ebben az évben egy fővárosi árverésen a Madách-mű első, 1862-es kiadása 165 ezer koronáért kelt el.

A SZÜKEBB PÁTRIÁBAN

Jelentős figyelem fordult a szülőföld, Nógrád megemlékezéseire. Az egykori vármegye akkor már Csehszlovákiába eső részén lévő szülőfaluban, Alsósztrégován nem volt ünnepség, lévén hogy ez egy teljesen szlovák nyelvű település volt. A szomszédos Losoncon, amely ekkorra a Felvidék egyik meghatározó városa lett, a tiltás ellenére a felvidéki magyarság nevében és meghívásával rendezték az ünnepüket tudományos előadással, alkalmi ódával, zeneszámokkal, *Tragédia*-jelenetekkel. A losonci ünnepség keretében átrándultak a közeli Alsósztrégóvára, hogy az „*elhagyatott, jelentéktelen Madách sirt*” megkoszorúzzák. Bejelentették: Losonc vállalja a düledező sztrégovai kriptá helyreállítását, s a költő sírjának méltó megjelölését (ez csak 1936-ban történt meg). Ekkor adták ki a felhívást, hogy országsszerte alakuljanak Madách-emlékbizottságok, akik tartsanak programokat, s a befolyt pénz a síremlék állítását szolgáló alap

kasszájába kerüljön. Záró mondatuk pontosan megfelel annak a hangulatnak és lelkesedésnek, amely az egész éves programokat fogadta: „*Felbív minden magyar embert, hogy tehetsége szerint adakozzék, gyűjtsön, buzdítson, lelkesítsen. Az emlékbizottság mozgalmat indít az erdélyi és a délvidéki magyarság körében is, mert Madách Imre az összmagyarság büszkesége és az összmagyarság hálájára méltó. A fölhívás ezekkel a szavakkal fejeződik be: Erősek vagyunk a reményben, hogy a magyarság, bárhol és bármilyen körülmények között is éri kérés szavunk, lelkes odaadással teszi magáévá az eszmét és tudni fogja kötelességét.*”

A magyar oldalra eső nógrádi megyeszékhelyen, amely akkor Balassagyarmat volt, nagyobb ünnepséget tartottak, ahol szintén fontos bejelentés hangzott el: a megye Madáchnak szobrot állít (az egész alakos alkotás 1937-ben valósult meg, Budapesten pedig csak 1973 óta van köztéri szobra a Margitszigeten).

Ekkor működött már a Nógrád Vármegyei Madách Társaság, amely január 20-án „országos Madách ünnepséget” rendezett a klasszikus színhelyen, a Megyeházán, amelyen Négyessy László beszélt, majd a szokásos események következtek: zeneszámok, az ötödik szín előadása, majd Madáchot ábrázoló festmény (Roskovics Ignác 1890-es műve) megkoszorúzása a díszteremben. Másnap pedig a társaság tartott díszközgyűlést, amelyen képviselőikkel megjelentek és állami rangot adtak a programnak többek között a Vallás- és Közoktatásügyi minisztérium, az MTA, a Kisfaludy Társaság, a katolikus tudós-társaság, a Szent István Akadémia és a Debreceni Magyar Királyi Tisza István Tudományegyetem is.

BOHÓZAT ELŐTT IS

Az ünnepségek középpontjában volt a főmű, *Az ember tragédiája* mint színházi előadás. A színrevitelek közül a legnagyobb

figyelem a Nemzeti Színház bemutatóját követte, hiszen az nemcsak egy *Tragédia*-előadás volt a sok közül, hanem a centenáriumi év legfontosabb művészeti és érzelmi élménye is – Hevesi Sándor, a Nemzeti főrendezője állította színre, aki 1923-tól az igazgatást is átveszi. (A részletekről lásd a *Forró jelen, lüktető valóság* c. cikkünket a 12. oldalon.)

A fővárosi színházak általában a születésnapon vagy aközül úgy emlékeztek meg Madáchról, hogy az aznapi előadás előtt – legyen az operett, bohózat vagy bármi –, egyféle prologot tartottak, ahol a színház művészei Madách-verseket vagy Madáchot idéző költeményeket mondtak, többnyire Emőd Tamásét. Az emlékkersek közül kétségkívül Juhász Gyula már akkor klasszikussá vált sorai emelkednek ki. Szabó Lőrinc *Isten* című verse, amely a Nyugat Madách-számban jelent meg, messze túllépett az alkalmi költeményeken. (Szabó Lőrinc egyébként a legnagyobb példányszámú napilapban, Az Est-ben Jászai Marival is készített egy interjút, aki a *Tragédia* 1883-as első előadásában Éva volt.)

Az ország legalább két tucat városában vitték színre a *Tragédiát* a különböző társulatok, a műkedvelők pedig egyes színek előadására vállalkoztak. Általában gond volt a színpad mérete és az előadás nagysága miatt. Nyíregyházán Heltai Hugó társulatáról így számolt be a helyi lap: „*erejük dicséretre méltó odaadásával úgy megoldották az óriási feladatot, amiként csak lebet és munkájuk összhangban van a vidéki színészetre váró kultúr munka célkitűzésével. Elismeréssel adózunk úgy neki, mint derek társulatának, hogy Madách centenáriuma alkalmával demonstrálta*

„Akartam, erőszakoltam, de nem bírom”

Jászai Mari alakította Évát Az ember tragédiája ősbemutatóján a Nemzetiben 1883-ban. De nem csak az emlékeit elevenítette fel az újságíróként is dolgozó Szabó Lőrincnek egy interjúbán.

Megemlítettem, hogy Hevesi igazgató új rendezésben bemutatja Az ember tragédiáját hétfőn a Nemzeti Színházban. A nagyszony miért nem vállalt valami kis szerepet?

– A direktor – válaszolt Jászai Mari – csakugyan felszólított, hogy játsszam el a londoni jelenetben egy kis szerepet, mert azt akarja, hogy a színház minden egyes tagja résztvegyen az ünnepi előadáson. Én akkor vállaltam a megbízást, másnap levélben mégis megírtam neki, hogy nem bírom... Akartam, erőszakoltam, de nem bírom... Én mint Éva éltem a színpadon és ... nem ...nem bírom, nem lehet... önmagam, az emlékeim miatt... Hanem remélem, valamivel majd ki fogom békíteni Hevesi direktort, mert most talán haragszik rám. Rendkívül szeretem Madáchot, de most már nem tudok fellépni benne. (Az Est, 1923. január 21.)

Gondolatok 1923-ból

NÉGYESSY LÁSZLÓ

„A kor kérdéseire adott költői feleletet Az ember tragédiájában. A magyar költő megelőzte a világ összes költőit e feladat vállalásával. (...) De hogy ezt a roppant művészi feladatot maga elé tűzte, arra őt a magyar nemzet akkori nagyszerű lendülete is segítette és nagyszerű tragikuma is ihlette. Madáchcsal a fiatal magyar költői szellem az egyetemes filozófiai költészet első vonalába nyomult.” (*Irodalomtörténet*)

PROHÁSZKA OTTOKÁR

„...a költő elkeseredett s érzékenykedő lelke a maga bizalmatlanságával s csalódásaival nem volt az a temperamentum, melyen át a világ a szerencsétlenségekben s katasztrófákban is meglátja a teremtő s üdvözítő Isten győzelmes terveit. (...) Innen van, hogy igazán bensőséges vallásos lelkekre Madách tragédiája kínos benyomást tesz...” (*Katolikus Szemle*)

BABITS MIHÁLY

„Száz esztendeje, hogy Madách Imre megszületett: olvasd újra művét s úgy fog hatni rád, mint valami véres aktualitás, korod és életed legegységesebb problémaival találkozol, szédülten és remegő újakkal teszed le a könyvet. A versek, amik nehézkesek és avultak voltak megírásuk napján, frissek ma, mintha tegnap keltek volna...” (*Az Athenaeum kiadó Tragédia-kötetének előszava*)

KRÚDY GYULA

„Hatvankét esztendeje múlt, hogy elvitte Madách Arany Jánoshoz *Az ember tragédiájának* kéziratát. S a nagy költő boldogan írta neki nemsokára: »Győztünk, barátom!« Tompának pedig: hogy Madách műve hatalmas gondolatokkal teljes mű, s hogy írója az első tehetség Petőfi óta, ki egészen önálló irányt mutat.” (*Irodalmi kalendárium – Írói arcképek*)

HERCZEG FERENC

„Benne mintaszerű típusát látjuk annak a magyar embernek, aki a világ kultúrájának színvonalán tökéletesen asszimilálni tudta annak értékeit, aki kötelességének tartotta szakadatlan munkával törni a tökéletesbedés felé s aki végül a sors adta nagy tehetséget féltő gonddal óvta a köznapiasságtól s a legnemesebb, művészet fölszentelte alkotómunkára fordította. Valóban, mintha hármass geníusz lakott volna e nagy emberben: az erkölcsé, a tudásé, a művészeté.” (*Új idők*)

mindazt, amit közönségünk hall, olvas ma a halhatatlan drámaíróról.” Esztergomban Alapi Nándorék előadásáról ezt olvashatták a kortársak: „*Almássy Endre Ádám alakításában a paradicsombeli hatalmas férfi embernek tökéletes mását adta, azét a férfit, aki legyőzi ellenségeit, a fenevadakat, de térdre rogy az Úr intésére.*” Pécsen Nádasy Jenő társulata Ódry Árpádot – a Nemzeti új Tragédiájának egyik Ádámját – szerződtette le, és a siker nem is maradt el. A helyi kritikus kiemelte a rendezés átgondoltságát: „*Érdekessége volt még a mai estének a tehetséges Danis Jenő újszerű rendezése is, mely általában élénk elismerést váltott ki. Felfogása igen érdekes és jól domborítja ki ennek a mesterműnek szépségeit. Különösen ki kell itt emelnünk a mennyei jelenetnek szép elrendezését és a Kepler-jelenet második részét, melyet itt nálunk így még nem láttunk megjelenítve.*”

Végül a korszak egyik legjelentősebb filozófusát, Pauler Ákost idézhetjük minden idők Madách-ünnepi mottójául: „*Az ember tragédiájával a messze jövő nemzedékei is fognak tudni társalogni s abból majd mind újabb és újabb gondolatot és ihletet merítenek. Elsősorban mi magyarok, kiknek története minden más népénél tragikusabb s azért valamennyinél jobban meg tudjuk érteni és szeretni Az ember tragédiáját.*”

PRAZNOVSZKY MIHÁLY
irodalomtörténész,
a Petőfi Irodalmi Múzeum egykori igazgatója

Balra a Színházi Élet 1923. évi 4. számának címlapja; középen a mellékletként megjelent Madách-album nyitólapja Hevesi Sándor írásával, jobbra Zichy Mihály egészoldalas Tragédia-illusztrációja

Forró jelen, lüktető valóság

Hevesi Sándor új utakat keresve rendezte meg 1923-ban Az ember tragédiáját

A Nemzeti Színház frissen kinevezett igazgatója, Hevesi Sándor a Tragédia bemutatójával ünnepelte Madách születésének századik évfordulóját 1923 januárjában. A centenáriumi év kiemelkedő eseménye volt az előadás, amely az új direktor fő törekvését is szolgálta: a magyar drámairodalom legfontosabb művei „megújítva, s a legteljesebb színészi és színpadi fegyverzetben kerüljenek színpadra”. És ahogy az lenni szokott: voltak az új Tragédiának méltatói, de voltak, akik a mű szellemének meghamisításával vádolták a rendezőt.

A kultuszminisztérium a Madách Imre születésének (1823. január 20.) századik évfordulójára tervezett irodalmi és tudományos megemlékezéseket – a Petőfi-centenáriummal való egybeesés miatt – 1923 őszére halasztotta. A színházak, zömében a nagyobb vidéki kőszínházak és az elcsatolt területeken játszó magyar társulatok azonban Madách születésének napján – ekkor még úgy tudták, hogy január 21-én – tisztelegtek az író előtt, Az ember tragédiájának előadásával.

A budapesti Nemzeti Színház csak másnapra tűzte ki díszelőadását. A centenáriumi előadáson a közélet, valamint az író- és művészvilág kiválóságai mellett jelen volt Horthy Miklós kormányzó a családjával, József királyi herceg és gróf Klebelsberg Kunó közoktatási miniszter is. Az ünnepi estén a Tra-

gédia az 1883-as ősbemutató után 372. alkalommal, teljesen új scenírozásban került színpadra. A színrevitelt a napi- és hetilapok már az évadtervek ismertetésekor beharangozták. „A Nemzeti Színház jövő évi szezonjának érdekessége lesz [...] Madách Imre századik évfordulója, melynek alkalmából Az ember tragédiáját Hevesi Sándor rendezésében egészen új scenikai berendezéssel adják elő, s ezzel a Paulay Ede-féle rendezés a kultúrtörténeti emlékek sorába kerül.” (Magyarország, 1922. július 18.)

AZ ELRUGASZKODÁSI PONT

A cikk Az ember tragédiája 1883. szeptember 21-én tartott ősbemutatójára utalt, melyet a Nemzeti Színház igazgatója, Paulay Ede rendezésében láthatott a közönség. A könyvdrá-

Ifj. Oláh Gusztáv fiatal, pályakezdő tervezőként nemcsak friss látásmóddal bírt, de jól ismerte a modern stílusirányzatokat, így díszlettervei – a képen a párizsi szín – tökéletesen igazodtak Hevesi értelmezéséhez.

mának tartott madáchi művet Paulay sikerre vitte a színpadon. Bár voltak évek, amikor lanyhult az érdeklődés a darab iránt, a rendezés időtállóan bizonyult, hiszen további negyven éven keresztül nagyobb változtatások nélkül öröklődtek a Nemzeti Színház rendezőjének elgondolásai a magyar színpadokon.

Vállalkozása azért válhatott sikeressé, mert amellet, hogy Madách művét teljesen átdolgozta a színpad számára, figyelembe vette a közönség egyre növekvő igényét a látványosságok iránt. A mű cselekményéből Ádám alakjára helyezett nagyobb hangsúlyt: az önnön sorsát kezébe vevő első emberre, aki az újabb és újabb eszméktől lelkesülten, majd kiábrándulva halad végig az emberiség történelmén. Paulay a költemény körülbelül négyezer sorából csak 2560-at tartott meg. Elhagyta a második prágai és az úrban játszódó színt, illetve átalakította a londoni szín belső jeleneteinek sorrendjét. A színpadról felhangzó madáchi sorok mellett a közönséget leginkább az előadás látványvilága bővülte el. A megszokott típusdíszletek helyett történeti hűségre törekvő, látványos, egyedi díszletek keretezték az egyes színeket. A nagyszámú statisztériával benépesített színpadon a *Tragédia* eleven történelmi tablók sorozatában jelent meg, melynek hatását tovább fokozták az új villanyvilágítás hol elsötétülő, hol kivilágosodó fényei. Az előadás látványának kidolgozásában a meiningeni udvari színház történeti realista stílusú vendéglőadásai és a bécsi Burgtheater látványos produkciói inspirálták Paulayt, noha elképzeléseit a Nemzeti Színház korlátozott anyagi lehetőségei miatt csak részben tudta megvalósítani.

A Nemzeti Színházban Paulay változatától Tóth Imre 1905-ös előadása tért el először. Rendezésében visszaállította

a *Tragédia* képeinek sorrendjét, amelyekhez Kéméndy Jenő készített új díszleteket. Németh Antal *Az ember tragédiája a színpadon* című 1933-ban kiadott kötetében úgy vélekedett, hogy mindezek ellenére „a húzások és az egész beállítás lényege ugyanaz maradt”.

ÉLETET LEHELNI BELÉ

Hevesi Sándor ebbe a megkövült színházi hagyományba már 1908-ban megpróbált életet lehelni. A Népszínház–Vigoperában színre került *Tragédiájában* azonban mégsem tudott lényegesen eltérni az addigi beállítástól, mivel a Paulay-féle szövegek könyvhöz készült díszletekkel kellett dolgoznia.

Amikor az 1922–1923-as évad elején Hevesit kinevezték a Nemzeti Színház élére, már 1922. augusztus 22-én elmondott igazgatói programjában hangsúlyozta, hogy klasszikus drámáinkat újra elevenné kell tenni a jelen számára. „*Hogy a régi magyar irodalomnak minden színpadi értéke a Nemzeti Színház játékrendjére kerüljön, s ott lehetőleg meg is maradjon, [...] ennek föltételei vannak, amelyeknek eleget kell tennünk, ha a műsornak ezt az eleven láncát meg akarjuk alkotni. Az első az, hogy a magyar drámai irodalom standard művei (amilyenek pl. Az ember tragédiája, Bánk bán, Liliomfi stb.) időszakonként teljesen megújítva, s a legteljesebb színészi és színpadi fegyverzetben kerüljenek színpadra.*”

A Nemzeti Színház a magyar drámák sorát *Az ember tragédiájának* előadásával nyitotta meg. Hevesinek végre lehetősége nyílt, hogy a több évtized alatt kiérlelt értelmezését a színházi gyakorlatban is megvalósítsa. Rendezése teljesen eltért a Paulay-féle hagyománytól, új dramaturgiai és scenikai elképzeléseket érvényesített. Törekvéséről így írt később: „*Madách Imre*

„**Madách Imre a Nemzeti Színházban nem kegyeletes emlék, nem dicső múlt, nem nagyszerű hagyomány, hanem eleven élet, forró jelen, lüktető valóság.**
(Hevesi Sándor)

Hevesi a főszerepeket több színészre osztotta. A képen Hettyei Aranka Bakó Lászlóval a színpadon, a Színházi Élet címlapján (a nyitóképen), Paulay Erzsébet Árpáddal Éva és Ádám szerepében, de Évát harmadikként Cs. Aczél Ilona is alakította. Lucifert a bemutatón az a Gyenes László alakította, aki már az ősbemutatón, 40 évvel korábban is játszotta ezt a szerepet – a lenti képen az 1883-as előadásban látható

a Nemzeti Színházban nem kegyeletes emlék, nem dicső múlt, nem nagyszerű hagyomány, hanem eleven élet, forró jelen, lüktető valóság.”

ÚJ FELFOGÁS

Hevesi olvasatában Madách műve az Istentől elhajló és a hozzá visszatérő ember hatalmas küzdelmét mutatja be. Az emberi lélek birtoklásáért folyó harc Lucifer és az Úr szembenállásával kezdődik a mennyekben, majd Ádám lelkében bontakozik ki. Lucifer sugallatára Ádám végigálmódja a történelmet, amelyből csak itt-ott ébred fel pár pillanatra. Ez az elgondolás jelentősen megváltoztatta a történelmi színek karakterét. Az archeológiai pontossággal festett történelmi tablók helyett szimbolikus, látomászerű képek váltották egymást az egyiptomi színtől az eszkimóiig, melyekben Ádám történelmi maszk nélkül szerepelt.

Kémény Jenő, az állami színházak szcenikai főfelügyelője ifj. Oláh Gusztáv díszlettervezőt ajánlotta Hevesinek. Oláh fiatal, pályakezdő tervezőként nemcsak friss, invenciózus látásmóddal bírt, de jól ismerte a modern művészeti stílusirányzatokat. Így az előadáshoz készített díszlettervei tökéletesen igazodtak Hevesi értelmezéséhez.

A keretszínekben Oláh a Paulay-előadás gazdag, zsúfolt látványvilágához képest szerényebb, egyszerűbb formákkal élt. A képek egy-egy részlete, az alakok kompozíciója, a felhasznált színek együttese különböző festészeti stílusokat idézhetett fel a nézőkben. A mennyekben játszódnak a színben az Úr nem jelent meg, csak fényes aranyalástjának egy csücske látszott, a színpad előterében álltak a főangyalok, hátrébb az „angyalok, színes, redőzött ingekben, barsonnával a kezükben, mint Fra Angelico képén”. A Paradicsom képe Dürer-metszetekre emlékeztetett, középen a Tudás fájával, amely két ágba hajlott szét, alatta az első emberpárral. Az előadás iránti várakozást fokozta, hogy ezeket a részleteket már a bemutató hetén megismerhette a közönség a *Színházi Élet* 1923. évi negyedik számában megjelent szövegkönyvből.

Az álomszíneket Oláh egy állandó, mindig a színen lévő keretbe állította: a színpad elülső részén a paradicsomi díszlet félkörívben kivágott függönye ereszkedett le. Az álmodás mozzanata így mindvégig a néző tekintetének „útjába került”. A cselekmény helyszínét a történelmi színekben egyszerű, stilizált formákból álló képek jelezték, melyeknek hatását tovább fokozták a szimbolikus kifejezőerővel bíró színösszeállítások. Az előadásban így Egyiptomot a sárga és kék szín uralta, Athént a fehér, Rómát a fehér, a bíbor és az arany együttese, Bizáncot a kék és az arany; a francia forradalom fekete és vörös színekben égett, a londoni vásár tarkaságát pedig a falanszter alumíniumszürkéje ellenpontosította.

Az új előadásban a korábbi sokszínű, hangadókkal tarkított tömeg helyére azonos jelmezbe bújtatott, egységes tömbként fellépő tömeg került, amely víziószerű megjelenésével, ritmikus, stilizált mozgásával úgy hatott, „*mint a lidércnyomás. Athénben gyáva, de erőszakos csöcsélék. Bizáncban rettegő, alattomos, sunyi tömeg. Párizsban vérszomjas fenevad, de mindig egységes, összefoglalt, szinte egy személy, amely [...] Lucifer leghívebb társa és segítője*” – értelmezte munkáját Hevesi Sándor a Nemzeti Újság 1923. január 21-ei számában megjelent írásában. A tömeg megjelenítéséhez hasonlóan az egymáshoz közel álló eszméket képviselő szereplőket Hevesi egy színésszel játszatta el. Így a különböző korok és történelmi álarcok mögötti archetipikus vonásokat is hangsúlyozni tudta. A bemutatón Pethes Imre személyesítette meg a felszabadított rabszolgát, a görög demagógot, a bizánci eretneket, Saint Justöt, a Dantonnál is türelmetlenebb forradalmárt, illetve a falanszterbeli kegyetlen aggastyánt.

Hevesi a három főszerepet több színészre osztotta. Ádámot Ódry Árpád és Bakó László játszották; március 5-től Kiss Ferenc csatlakozott hozzájuk. Éva szerepében Paulay Erzs, Hettyei Aranka és Cs. Aczél Ilona váltották egymást. Lucifert kezdetben még az a Gyenes László alakította, aki már a négy évtizeddel előtti (!) ősbemutatón is ebben a szerepben lépett fel, amit halála után Pethes Imre, majd Pethes halála után Kürti József, Nagy Adorján és Sugár Károly vettek át. A centenáriumi előadáson az epizód szerepek egy részét is a Nemzeti Színház oszlopos tagjai vállalták. P. Márkus Emília megrázó erővel játszotta Hippia alakját, Bajor Gizi Miltiadész fiának szerepében gyermeki bájt vitt a színpadra, Mihályfi Károly pedig Péter apostol-alakításával ért el nagy hatást.

Ennek a remek színészgárdának a sokféleségéből adódó problémára hívta fel a figyelmet éles szemmel a Nemzeti Újság kritikusa: „...*mégis az ártott némiképp az előadás összhangjának, hogy az egyes szereplők játékát nem lehetett egységes stílusba olvasztani. Egyenként a szereplők – a legkisebb szerepek is a színház egy-egy elsőrangú tagjának kezében voltak – mind kitűnően adták, de stílusban nem tudtak egymáshoz simulni, s a naturalisztikus előadás verte a stilizált játékot, a modern realiztikus színpadi beszéd pedig a darabhoz és stilizáltságához ezúttal jobban illő pathetikus deklamációt. Ádám szerepét Ódry játszotta nagy intelligenciával, sok erővel, nemes egyszerűséggel, de talán túlságba víve olykor a modern társalgási darabokban divatos, gyorsan pergő beszédet. Paulay Erzs Éva szerepében úgy külső megjelenésének szépségével, mint játékának finom stilizáltságával, s beszédének melegen zengő páthoszával is legközelebb volt ahhoz az elképzeléshez, amely a darab új rendezését*

Hevesi Sándor

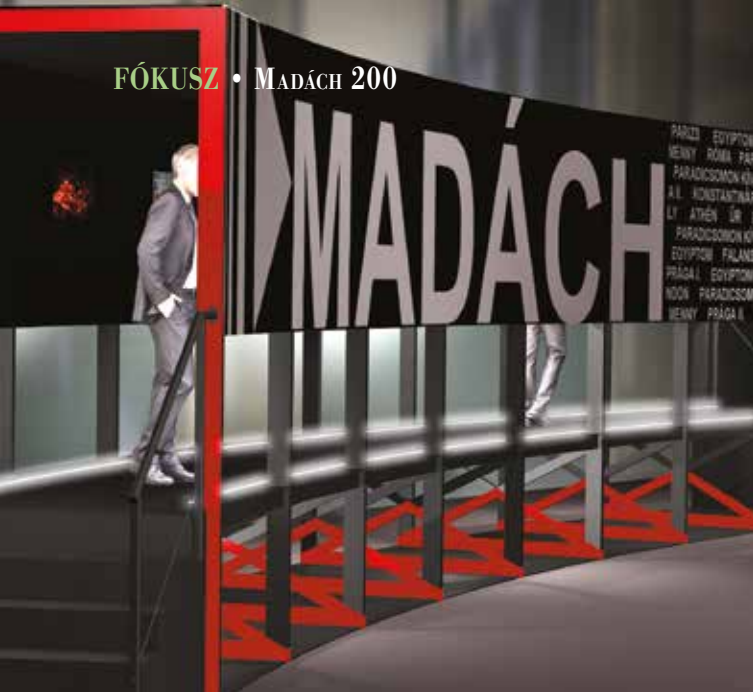
ihlette. Lucifert Gyenes játszotta, nagyszerű magyar beszéde, az a valóban lucidus felfogás, amellyel a fény bukott angyalát játszotta, most sem maradhatott batástan, de egész egyénisége túl reális elevenségű volt a stilizált környezetben.”

A bemutatót kísérő kritikák többsége azokat a gondolatokat visszhangozta, melyeket Hevesi a *Színházi Élet* 1923. januárjában, az évfordulóra kiadott Madách-albumában megjelent, *Az Ember tragédiája egykor és most* című írásában közölt. Azok, akik dicsérték az előadást, az újítás minden részletét üdvözölték, akik elmarasztalták, a mű szellemének meghamisításaként értékelték a modern köntösben előadott *Tragédiát*.

Hevesi nem sokáig maradt meg ennél a változatnál, 1926-ban misztériumjátékként értelmezte a darabot. A Nemzeti Újságban 1923. január 21-én olvasható gondolatait nemcsak ő maga, hanem a jövő is igazolta. „*Ilyen műnek nincsen soha végeleges előadása, s a mostani repríz sem lehet az. Ez csak kezdet, elindulás egy új interpretálás és ábrázolás felé, amelynek idő kell, hogy teljesen kiérlelődjék. Madách költeménye bibliája a Nemzeti Színháznak, amelyet örökké forgat, amelyből mindig tanul, s amelyet sohasem fog teljesen kitanulni.*”

HUBER BEÁTA
színháztörténész

| fotók, illusztrációk: OSZK, OSZMI, Arcanum, Nemzeti Színház

Mai Madách-projektek

A Színházi Olimpia idején számos program foglalkozik a 200 éve született Madách Imrével. A folyamatosan bővülő kínálatból ezúttal kiállítást, nemzetközi diákprogramot és egy különleges Tragédia-előadást ajánlunk.

DIÁK-MADÁCH

Tucatnyi ország színiiskolájának mintegy 200 hallgatója és tanáraik vesznek részt 2023 júniusában a Színházi Olimpia és a Színház- és Filmművészeti Egyetem (SZFE) Madách Projekt elnevezésű rendezvényén, amelynek témája: *Az ember tragédiája*.

Franciaországból, Angliából, Lengyelországból, Törökországból, Georgiából, Szerbiából és Kanadából is érkeznek hazánkba csoportok. Akárcsak Görögországból, ahol a munkához most készül fordítás is, mert a *Tragédia* éppen görögül eddig még nem jelent meg. Az egyes külföldi, magyar és határon túli intézmények csoportjai egy-egy szint adnak majd elő saját nyelvükön a Thália Színházban június 11-én és 12-én. A szervezők reményei szerint ez a nemzetközi workshop alkalmat teremt különböző iskolák közötti kapcsolatok kialakítására, művészeti felfogások és oktatási módszerek megismerésére.

Az SZFE Madách Projektjének második fázisában a hallgatók Vidnyánszky Attila vezetésével közel kéthetes próbaidőszak alatt létrehoznak egy nagy közös előadást a Színházi Olimpia eseményeként.

– A világ számos pontján sok-sok fiatal már most Madách mondataival foglalkozik, magukra vonatkoztatva értelmezik a *Tragédia* máig érvényes gondolatait, és rendezői megoldásokon törik a fejüket – mondja lelkesen Vidnyánszky Attila. – Izgalmas lesz látni, hogy egy-egy nemzet diákjai miként mutatják meg a különböző színeket, amikből majd a nagy, közös előadás is „táplálkozni” fog. Sokféleképpen feldolgozták már a *Tragédiát*, én is megrendeztem prózái változatban és operaként is, de ez a produkció biztosan egyedülálló lesz, hiszen tucatnyi nyelven szólal majd meg. Örülök, hogy fiatalokkal dolgozhatok, és hogy a sokféleség és a közös ügy ünnepét rendezhetjük meg Madách művét alapul véve. Sok náció fiataljainak közös művészi munkálkodása – ez az a gondolat, ami pontosan mutatja, mit képvisel a Színházi Olimpia – fogalmaz a rendező.

Nemcsak az előadás ígérkezik különlegesnek, hanem a helyszín is: a Hajógyári-sziget egyik nagy iparsarnokában születik meg június 23-án az új *Tragédia*.

IDŐUTAZÁS

Madách Imre születésének 200. évfordulójára az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet (OSZMI) kínál összeállítást a költőről, *Az ember tragédiájáról* és más előadásokról dokumentumokon, fényképeken és – tizenöt monitoron – színházi felvételeken keresztül. Mindehhez Mira János díszlettervező készít színházi keretet – önálló installációt – a Nemzeti Színház első emeleti előcsarnokában.

Az installáció egyfajta időalagút, amelyen a végig haladók a *Tragédia* múltján át a jelenbe jutnak egykori és mai színészek „kíséretében”. A bemutatandó felvételeken többek között Sziinetár Miklós, Vámos László, Ruszt József, Lengyel György, Csiszár Imre, Vidnyánszky Attila, Szikora János, Alföldi Róbert, Bodolay Géza és Paál István rendezéseiből láthatók majd részletek.

DIÁK-MADÁCH

WORKSHOP

Thália Színház • június 11-12. (zártkörű program)

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA

Hajógyári-sziget • június 23. (ingyenes program)

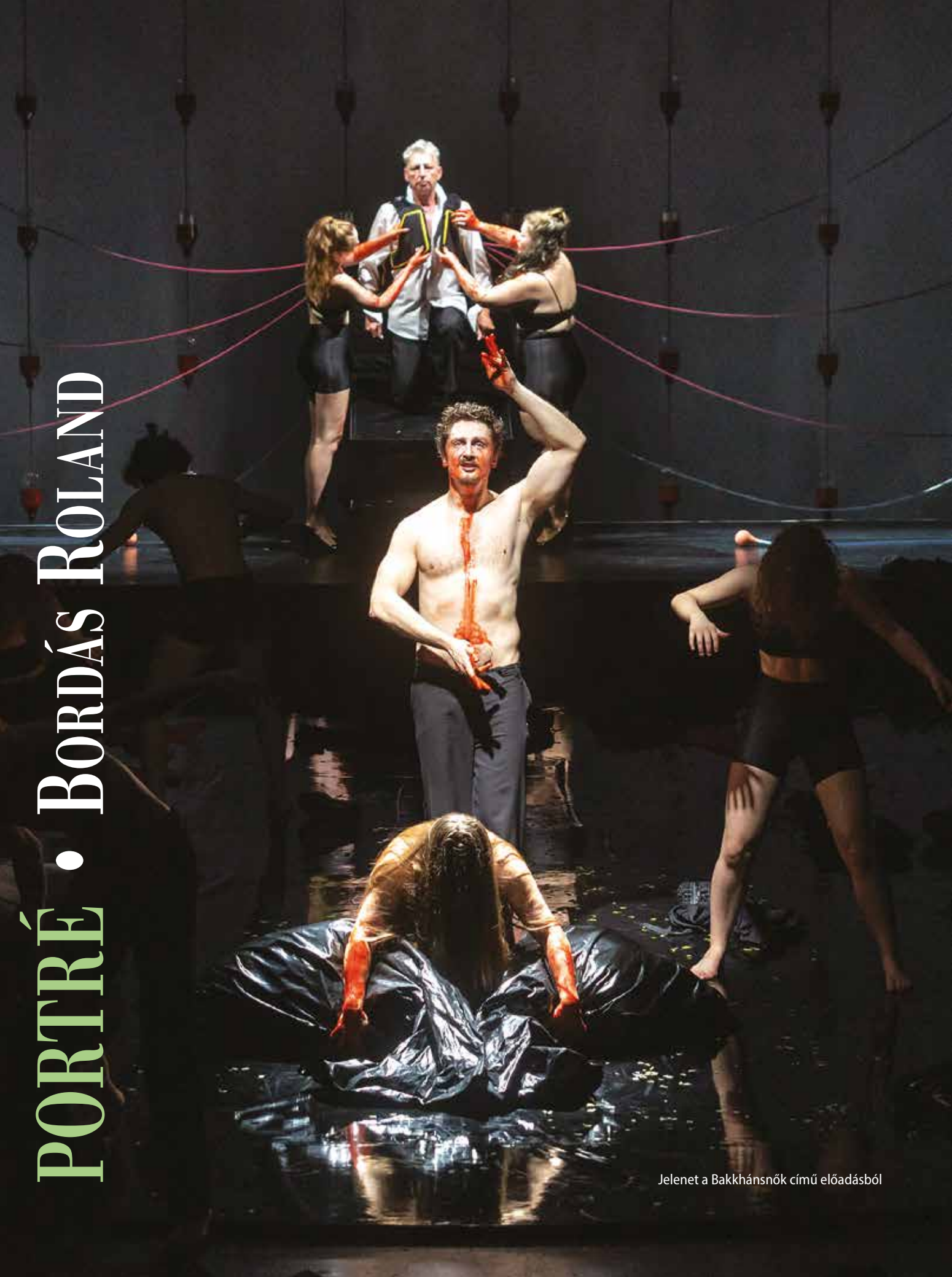
MADÁCH-KIÁLLÍTÁS

Nemzeti Színház, 1. emelet • április 16-tól

Jelenet Az ember tragédiája eddigi utolsó, 2018. október 19-i nemzeti színházi bemutatójából – Éva szerepében Ács Eszter, Ádám alakítója Berettyán Sándor | fotó: Eöri Szabó Zsolt

PORTRÉ • BORDÁS ROLAND

Jelenet a Bakkhánsnők című előadásból

**„Akár ma is írhatta volna Molière!
Don Juan mondja: »A képmutatás mestersége
a legelőnyösebb. Olyan művészet ez, amelynek
csaló fogásait mindenki tiszteli, és ha
fölfedezik is, senki sem mer tiltakozni...«
Mintha itt járt volna köztünk, és
megfigyelte volna, mennyi hazugság, hamis
póz, képmutatás van ebben a világban.**

Cím, szerep, kondi

Bordás Roland az egymást érő szerepekről,
a hihetetlen szerelmekről és a hitetlenkedők
hitéről és a képmutatás aktualitásáról

Jól kezdődött a 2023-as év Bordás Roland számára. A kaukázusi krétakör január 7-i bemutatóján mint Szimon Csacsava lépett színpadra, de már készül első nagyszínpadi címszerepére, Molière Don Juan című drámájának február 8-i premierjére. De ha a műsornaptárra nézünk, láthatjuk: bőven vannak közben más előadásai is. Nem lehet könnyű egyik napról a másikra szerepet váltani, vagy a délelőtti próbán Don Juanként udvarolni valahol Sevillában, este pedig mint Simone Parondi bokszolni a Rocco és fivérei című előadásban.

Jól tudom: Don Juan az első címszerepe?

– Volt már ilyen: az Ódry Színpadon az *Amphitryon*. De itt a Nemzeti Színházban *Don Juan* az első címszerepem.

De nem ez az első főszerepe!

– Most kellene tisztáznunk, kinek mit jelent a főszerep?! Azt szokták mondani, nincs kis szerep vagy nagy szerep. Az a fontos, hogy mindegyik jó legyen, és igyekszem, hogy mindegyikben jó legyek.

A most műsoron lévők között van néhány, amikor nemcsak szellemileg, de fizikailag is nagyon ott kell lennie!

– Nyilván a *Rocco és fivérei* bemutatója előtt voltak komoly bokszedzéseink, és azóta is tartani kell a formánkat, hogy hihető legyen a sportolói karrier. A *Woyczek* is egy nagy menet, ahol

a „testi erő” mutogatása a szerep része. Most a *kaukázusi krétakör* esetében katonaként, palotaőrként kell színpadra lépnem, és ez a szerep is feltételezi a jó kondit. De nem kell különösebb fizikai megterhelés, a pusztán jelenlét, a megfelelő figyelem, a folyamatos koncentráció is le tudja szívni az erőnket.

A próbák fárasztóbbak lehetnek, különösen, ha külföldi rendezőre kell figyelnie, mint most is.

– Engem egyáltalán nem zavar, ha külföldről érkezett művészekkel kell próbálnom. Sőt! Nekem eddig még ezzel is nagy szerencsém volt, mert kiváló rendezőkkel, nagyszerű emberekkel hozott össze a közös munka. Tényleg mindenhol érkeztek hozzánk szaktekintélyek. Dolgoztunk orosz, román, grúz, lengyel, görög rendezővel, akikkel nem gond a megértés, és akiktől nagyon sokat lehet tanulni.

Katona Kingával A kaukázusi krétakörben

Udvaros Dorotttyával a Meggyeskerben

Most is egymás után jöttek a rendezők külföldről. Nem volt nehéz az alkalmazkodás?

– Minden próbafolyamat, minden újabb előadás igényli az alkalmazkodást. Ez csapatjáték. Itt muszáj egymásra figyelni. Szerencsére csak jó tapasztalataim vannak. Tavaly volt itt például a görög Theodorosz Terzopulosz, aki mindenhol a világon előadásokat, workshopokat tart a saját módszeréről, és könyvet is írt erről *Dionüszosz visszatérése* címmel. Mi is eszerint a módszer szerint – hangképzés, mozgás, energiahasználat – készültünk Euripidész darabjára, a *Bakchánsnőkre*, amiben Dionüszosz szerepét osztotta rám a mester. Az egy kemény próbafolyamat volt, de megérte, beletanultunk egy másfajta munkamódszerbe, a színészvezetés és képzés különleges műhelyébe, izgalmas stílusba, amiből olyan előadás született, ami a mai magyar színházi kínálattól nagyon elüt – éppen ezért izgalmas. *A kaukázusi krétakör* rendezője, Avtandil Varszimashvili az egyik leghíresebb grúz színházi szakember. Ért a fiatalok nyelvén, hiszen évek óta tanít a Tbiliszi színházi művészeti iskolában, és gyakran hívják külföldre is rendezni. Vele is megértettük egymást. *A Don Juan* rendezőjével, a macedón Alekszandar Popovszkival már korábban is volt közös munkánk. Nagyon jó ember, jó vele dolgozni. Ha kell, felpattan és meg is mutatja, mit kellene csinálnom, és azt is elfogadja, ha nekem van valami ötletem vagy ellenvetésem. A 2021-ben bemutatott *A Mester és Margarita* volt az első közös munkánk, abban Woland szerepét kaptam tőle, most pedig Don Juant.

A sátán után megint egy istentagadó!

– Woland maga a sátán, Don Juan is istentagadónak mondja magát. De ha jobban belegondolunk, az Istennel folytatott állandó küzdelmen kívül

BORDÁS ROLAND

1992-ben született Szegeden. 2021-ben Junior Prima Díjat kapott. Gyerekkorát a beregi Hetefejércsén töltötte. A vásárosnaményi általános iskola után a nagykálói gimnázium drámatagozatos osztályában érettségizett. A Kapos-

vári Egyetem Rippl-Rónai Művészeti Karának Színházi Intézetében végzett színészként, Vidnyánszky Attila osztályában. 2017 óta a Nemzeti Színház társulatának tagja.

A 2022/23-as évadban *A kaukázusi krétakör* és a *Don Juan* című új előadásokban, valamint *A Mester és Margarita*, a *Rómeó és Júlia*, a *Bakchán nők*, a *Tündöklő Jeromos*, a *Csiksomlyói passió*, a *Woyzeck*, a *Leánder és Lenszirom*, *A sűgő*, a *Caligula helytartója*, a *János vitéz* és az *Egri csillagok* darabokban látható.

Csiksomlyói passió

nincs más különösebb hasonlóság a két szerep között. Don Juan elsősorban szerelmes – minden lányba, minden nőbe, minden szépbe. Különösen azok foglalkoztatják, akiknél tapasztal némi ellenállást, akiket nem könnyű meghódítani.

Mindent mondtak már rá: házasságszédelgő, szoknyapecér, skalpvadász...

– Szerintem neki nem az a fontos, hogy skalpokat gyűjtsön, hogy minél több nőt elcsábítson, ágyba csaljon vagy elszakítson a férjétől. Nem dicsekszik a statisztikával. Ő tényleg szerelmes lesz minden nőbe, akivel találkozik. Nem a gazembersége miatt ostromolja őket. Még ha hazudik is, az is csak a „jó ügy” érdekében történik. Pontosabban az általa jónak és fontosnak tartott cél elérése érdekében nem mond igazat, hamisítja meg a tényeket vagy hallgat el a dolgokat.

Nagyon védi Don Juan!

– Szó sincs személyes megfélemlésről vagy azonosulásról. Én sokkal konzervatívabb szemléletű vagyok, ráadásul hiszek is. Egyáltalán nem akarom őt védeni, csak próbálom megérteni, megkeresni az ő igazát.

Még akkor is igaza lehet, ha másokat hoz kellemetlen helyzetbe?

– Igen, ott van szegény Sganarelle, akinek időnként Don Juan miatt kell hazudnia vagy kellemetlen helyzeteket felvállal-

nia. De nem azért vállalja, mert ő az úr szolgálja, sokkal inkább társa, barátja. Nem is nevezzük őt szolgának, hiszen ez a két ember úgy beszélget vagy vitatkozik egymással, mintha egyenrangú szellemi partnerek lennének.

Sganarelle is sokallta Don Juan állandó nőüléseit!

– Talán ő sem értette, hogy Don Juan számára nem az volt a fontos, hogy sok nőt elcsábítson, hanem a csábítás, a „küzdés maga”.

Micsoda mély filozófia!

– Nem szeretném idehozni az élet értelmének lehetséges magyarázatait, vagy a hamleti kérdésfelvetéshez mérni a donjuanizmus lényegét. A „lenni vagy nem lenni” szembeállításában ebben az esetben túlzás lenne, de az ő életfelfogásának lényegéhez tartozik a csábítás, ahogy a hitetlenségének hangsúlyozása is.

Sganarelle figyelmezteti is: valamiben azért mégiscsak hinnie kellene!

– Meg is felel neki Don Juan: „Abban hiszek, Sganarelle, hogy kettő meg kettő az négy és hogy négy meg négy az nyolc.” Ez a „kétszer kettő józansága”. Két lábbal áll a földön. Abszolút realista szemléletet sejtet. Úgy tesz, mintha istentagadó lenne, miközben állandóan Isten ellen harcol. Ő az, aki ebben a történetben többször is az ég felé mutat, az égikre figyelmeztet.

Berettyán Nándorral és Mészáros Martinnal a Rocco és fivéreiben

Még a csábításában is ott van ez az állandó küzdelem, hiszen Donna Elvirát apácaként – mint Isten jegyesét – a kolostorból csábítja el. Olyan ez, mintha Istennel mérné össze erejét.

Molière szövegei ma is alkalmasak lennének a csábításra?

– Ma is vannak olyan lányok, akik szeretik a klasszikus idézeteket! Komolyra fordítva a szót: az 1665-ös szöveg ma is hat. A műfordításokat egy-egy előadáshoz, a rendezéshez is igazítják – így volt ez most is. Bizonyos mondatok, amelyeknek a lényegét el tudjuk játszani, el sem hangzanak. Ebben az előadásban van egy részlet Puskin verses drámájából is. Azon nem lehet változtatni, mert ott – a jelentésén túl – fontos a sorok lüktetése is. A prózai résznél, tehát a Molière-szövegnél nem olyan feltűnő az átírás, talán még az sem, ha bakizunk, vagy a saját szóhasználatunkhoz igazítjuk a szöveget.

A Don Juan alkalmat ad arra is, hogy a szerelemtől, házasságról beszéljünk.

– Előbb tisztáznunk kellene, mi is az a szerelem és mi a párkapcsolat... A szerelem időnként az akaratunktól függetlenül is megszületik, különösebb energiabefektetést nem igényel tőlünk. Létezhet anélkül is, hogy bármit tennénk érte. A párkapcsolat viszont már folyamatos odafigyelést igényel. Megtartásáért, működtetéséért nagyon gyakran áldozatot kell hoznunk. Időnként le kell mondanunk a saját érdekeinkről...

Ha eltekintünk ezektől az örök kérdésektől, mennyire érzi sajátnak, a mai korról szólónak ezt az előadást?

– Akár ma is írhatta volna Molière! Mintha erről a korról, a mai világról szólna ez a dráma. Az előadás végén a nagymonológjában mondja is Don Juan: „A képmutatás mestersége a legelőnyösebb. Olyan művészet ez, amelynek csaló fogásait mindenki tiszteli, és ha fölfedezik is, senki sem mer tiltakozni. Minden más bűnt mindenki szabadon bírálhat és ostorozhat, de a képmutatásnak kiváltsága van, a képmutatás bűnét mindenki némán tűri, a képmutatók fejedelmi büntelenségben nyugodtan élhetik világukat...” Olyan ez, mintha itt járt volna köztünk Molière, és megfigyelte volna, hogy mennyi hazugság, hamis póz, képmutatás van ebben a világban. A bizalmatlanság miatt nagyon sokan nem tudnak, nem akarnak őszinték lenni. Nem merik kimondani az igazat, vagy képviselni az igazságukat. Elég csak belenézni, belehallgatni a híradókba, vagy figyelni az újságokban megjelenő interjúkat. Nagyon sokan megpróbálják kitalálni, hogy az adott helyzetben mi az elvárás, és annak megfelelő válaszokat adnak a feltett kérdésekre. Nagy hazugság az egész.

Mindezek után kezdjük újra a beszélgetést?! Vagy csak másokra jellemző a képmutatás, a megfelelés, a szerepjátszás?!

– Valamilyen szerepet mindig mindenki eljátszik. Maradva az eredeti felvetésnél, a csábításnál: ha én most itt végigmennék

A Mester és Margarita

a büfén, hogy hozzak egy kávé, és valahol itt lenne az a lány, aki tetszik nekem, már a mozgásomban is benne lenne a tetszeni akarás. Biztos a kedvesebbik arcomat mutatnám. Az persze egészen más, hogy színészként is eljátszottam már néhány jó szerepet különböző előadásokban. De azokat mindig igyekszem a színpadon hagyni. Ez persze nem mindig sikerül teljesen, mert gyakran előfordul velem, hogy sokáig foglalkoztat egy-egy téma, vagy tovább zakatol bennem a szerep kapcsán felvetődött gondolatok sora.

Amikor ilyen közel van egymáshoz két premier, mint most, hogy tudja egymástól távol tartani a szerepeket?

– Igen, ez is komoly feladat. Például ma délelőtt *Don Juan*-próba volt, este 6-tól *A kaukázusi krétakör* lesz. Délelőtt azt játszottam, hogy én vagyok a sevillai nemes, és sorra csábítgattam a nőket, este pedig én leszek a grúzai katona, aki a háborúból visszatér a menyasszonyához, és sajátjaként vállalja a számára ismeretlen gyereket. Úgy terveztem, hogy ebéd után még memorizálom a Molière-szöveget, majd elmegyek kicsit kondizni. A sport, a mozgás nekem mindig segít az ilyen szoros helyzetekben. De attól tartok, erre most nem sok időm marad.

Értem a finom célzást! De most még a közelgő filmpremierről is beszélnünk kellene!

– Persze: a *Most vagy soha!* Ez is nagy ajándék volt, hogy játszhatok ebben a Petőfi-filmben. Korábban is kaptam már néhány ilyen filmes, televíziós feladatot. Az első volt még 2017-ben *A sátán fáttya*. A kárpátaljai Nagy Zoltán Mihály regénye alapján készült filmdrámában rám osztották Csépes Béla szerepét. Ő az, aki megkéri a főhős, Tóth Eszter – Tarpai Viki alakította – kezét. Aztán jött a *Jövetel*, az egy 25 perces thriller volt. Két nemzeti előadás, a *Woyzeck* és az *Isten ostora* felhasználásával is készült filmfeldolgozás a Covid idején, mindkettőben szerepeltem. A Karinthy Frigyesről és feleségéről, Böhm Arankáról szóló, 2022-ben bemutatott *Frici & Aranka* című tévéfilmben én lehettem Berény Róbert, a festő. Ez is csak egy kisebb szerep volt. Most viszont ebben a Petőfi-filmben Bulyovszky Gyula ügyvéd és író, a márciusi ifjak egyike vagyok. Hosszabb ideig ott lehettem a forgatáson. Nagyon érdekel a filmzés is, és ez az 1848-as történet különösen kedves nekem.

A Petőfi-bicentenárium és a film kapcsán nem jutott eszébe, hogy csinálhatna egy versösszeállítást?

– Szeretem a verseket. A verseknek, a versmondásnak köszönhetően kerültem a színészi pályára. De most a szerepek a fontosak – Szimon Csacsava, Don Juan, Simone Parondi, Diönüszosz, Tybald, Woland és többiek.

FILIP GABRIELLA

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

fotók: Eöri Szabó Zsolt

Bertolt Brecht

A kaukázusi krétakör

A magyar szöveget Nemes Nagy Ágnes és Garai Gábor fordításának felhasználásával írta Kozma András

Gruse Vacsnaдзе, konyhalány – KATONA KINGA | Szimon Csacsava, a palotaőrőség katonája – BORDÁS ROLAND | Azdak, a falu jegyzője – TRILL ZSOLT | Georgi Abasvili, kormányzó – BERETTYÁN SÁNDOR | Natella, a kormányzó felesége – SZÁSZ JÚLIA | Bizergan Kazbeki / Gigi, ügyvéd / Beteg – FARKAS DÉNES | Lavrenti, Gruse bátyja / Öreg tejárús / Öreg paraszt / Fogadós – SZARVAS JÓZSEF | Salva, rendőr – KRISTÁN ATTILA | Gruse „anyósa” / Idős feleség / Menekült – SZÜCS NELLI | Joszif, Gruse „férje” / Gogi, a kormányzó adjutánsa / Orvos / Katona / Menekült / Fialat paraszt – HERCZEGH PÉTER | Szerzetes / Nagyherceg / Gazdag paraszt / Idős férj / Menekült – VARGA JÓZSEF | Arszén Kazbeki / Órvezető / Menekült / Vendég – SZÉP DOMÁN | Fafej, közkatona / Lovászfű / KOVÁCS S. JÓZSEF | Aniko, Lavrenti felesége / Dajka / Szakácsnő / Parasztasszony / Grúzia anyácska / Menekült – SZILÁGYI ÁGOTA m. v. | Szusuna / Fialat lány / Titkár / Komorna / Vendég / Menekült – MARTOS HANGA e. h. | Katona / Fialat paraszt / Vendég – MADÁCSI ISTVÁN e. h.

Díszlet: Mirian Svelidze // Jelmez: Natalia Kobahidze // Zene: Gia Kancseli // Dramaturg: Kozma András // Súly: Sütő Anikó // Ügyelő: Dobos Gábor, Géczy István // Rendezőasszisztens: Kernács Péter

Rendező: AVTANDIL VARSZIMASVILI

Garai Gábor műfordításának felhasználását az UMPA Ügynökség engedélyezte.

mikor? hol?

PREMIER: január 7. – 18 óra • Nagyszínpad

további előadás: február 10., 11. – 18 óra • Nagyszínpad

Minden emberben ott lakozik az ördög is, de nem az alantas ösztönökről szól az előadásunk, amik egy háborúban hatványozottan megmutatkoznak. Tisztaság, szerelem, hűség, őszinteség – ezeket minden ember megéli élete során, és ezekről szólunk úgy, hogy megmutatjuk, vannak helyzetek, amikor különösen nehéz ezek szerint élni. Ma is krízisben élünk, ezért a világban meglévő hiányról, a jóról kell szólnunk. Brecht műve drámai példázat a jóról.

AVTANDIL VARSZIMASVILI rendező

OSZTOVITS ÁGNES

**„Katon
Kinga Gruse
szerepében
elbűvölően
összetett
figurát hoz...
Trill Zsolt
zenesiális
Aznak.**

GULYÁS GÁBOR

**„Aznak
figurájában
Trill egyszerre
idézi a mesék
bolondját
és a bibliai
Salamon
királyt**

A szerethető Brecht

A gazdag nagypolgári családból érkezett Bertolt Brecht már a múlt század húszas éveinek végén kiabált, szitkozódott, pocskondiázta nemcsak a fennálló társadalmi rendet, hanem a megfáradt polgári színházat, a „szemét romantikusan meresztő közönséget” is. Érzelmek helyett a józan ész kívánta trónra emelni, mégpedig úgy, hogy a néző ne fedkezzen bele egy-egy történetbe, ne élje át a szereplők gondját-baját, hanem ismerje fel összetűzéseikben a társadalmi igazságot vagy igazságtalanságot. Egy szó, mint száz, azt hirdette: a kapitalizmust meg kell dönteni, a kommunizmust pedig fel kell építeni.

Ne feledjük, ebben az időben a világ hangadó művészeinek jó része a kommunizmus büvkörében élt, Brecht tehát nem volt egyedül, sőt. Ma már a történeti kutatások, a napvilágra került dokumentumok bizonyítják, hogy nem volt rossz üzlet kommunista művészek lenni. A Szovjetunió bőkezűen jutalmazta külföldi híveit. Később a nácizmus elől nyugati emigrációba menekülő Brecht azzal szembesült, hogy darabjait nemigen játsszák, sőt nem is értékelik, így aztán boldogan tért vissza az őt ünneplő Kelet-Németországba, ahol végre kedvére való epikus színházat hozhatott létre. Ez az érem egyik oldala. A nem túl rokonszenves, nehezen szerethető Brecht, aki nem volt hajlandó szembenézni a valósággal.

A másik oldal pedig a tehetséges művész, aki teóriáihoz ugyan foggal-körömmel ragaszkodott, de élete utolsó drámaírói korszakában (*Galilei élete*, *Kunácsi mama*, *A szecsuanai jólétek*, *A kaukázusi krétakör*) a bábfigurákat emberi arccal ruházta fel. S noha megpróbálta narrációval, songokkal, groteszk jelentekkel a nézők érzelmi azonosulását meggátolni a szereplőkkel, ez sokszor mégis bekövetkezett. Szegény szerző mennyit dü-

Jézus nyomában

A politikai hatalom legnépszerűbb valutái az ígéretek, melyekben a tömegek őszintén bízhatnak, ám a legtöbb politikus nem azért bukik meg, mert nem teljesíti a vállalásait s emiatt meginog benne a bizalom, hanem azért, mert felbukkan egy riválisa, aki „megfúrja”, erkölcsi vagy esetenként fizikai szinten likvidálja, s ezzel leváltja a kiszolgált közembert. A puccsok vagy polgárháborúknak nevezett fizikai erőszak rendszere különösen gyakorinak számít Európa és Ázsia határán, a Kaukázusban, ahol az elmúlt néhány évszázadban szinte mindig volt olyan háborúskodás, amelynek a deklarált célja valamiféle politikai rendszerváltozás volt. Bertolt Brecht drámája erre reflektálva mutatja fel, hogy e véráztatta világban is megvan a biztos helye az életnek. Ez egy kivételesen jó darab – nem véletlen, hogy folyamatosan műsorra tűzik a magyar színházak is.

A rendszerváltozás időszakának egyik leginkább emlékezetes előadása az akkori Nemzeti Színház *A kaukázusi krétaköre* volt Csiszár Imre rendezésében. Általános tetszést aratott, hogy elmaradt az előjáték, mert akkortájt a két kolhoz közötti vitát aligha lehetett másképp értelmezni, mint szovjet propagandát – amitől éppen megszabadultunk. Ott nem a Kubik Anna által megformált Gruse és a Cserhalmi György alakításában látható Azdak volt a legfontosabb szereplő, hanem a Bubik István által játszott Énekes, aki hitelesen mutatta be, milyen hatása lehet a művészetnek egy vészterhes időszakban. Számos további magyar előadását szóba hozhatnám még a darabnak, de most csak megemlítem, hogy jónéhányan az utóbbi évek legjobb magyar előadásának tartják a nem sokkal a Covid-járvány előtt bemutatott kamaraszínházi változatot a Katona József Színház

höngött, amikor *Akurázi mama* markotányosnőjét megsiratta a közönség. Kikérte magának.

A Nemzeti mostani produkciójának grúz rendezője, Avtandil Varszimasvili azt kereste, mit üzenhet ma *A kaukázusi krétakör*. Ez a nagyszerű előadás nem Brecht ellenében, hanem a szerethető Brecht szellemében született meg. A magyar szöveg, melyet Nemes Nagy Ágnes és Garai Gábor fordításának felhasználásával Kozma András dramaturg készített el, pontosan követi az eredeti darabot. Minden jelenet és szereplő a helyén van. Tanmese ez a háborús városról, ahol meggyilkolják a kormányzót, és ahonnan mindenki, a kormányzó özvegye is menekül, a palota előtt felejtve kisfiát. Gruse, a konyhalány, aki épp örök hűséget fogadott Szimonnak, a palotaőrség katonájának, kénytelen-kelletlen magához veszi a gyereket, s ezzel kezdetét veszi kálváriája. Minél több a megpróbáltatás, a kín, annál jobban ragaszkodik a kicsihez. Akár a szerelmét is feláldozná érte. Eddig vezet az előadás első része.

Kamrájában. Szerintem is kitűnő a Székely Kriszta által rendhagyó módon megrendezett produkció, de a Nemzeti Színház új bemutatója annál is jelentősebb előadás!

Nem készült új műfordítás, mint a Katonában, de Nemes Nagy Ágnes és Garai Gábor veretes mondatait a dramaturg Kozma András olyan jó érzéssel aktualizálta, hogy annak eredményeképpen a szöveg tökéletesen működik. Az előadás egyik érdekessége, hogy a kortárs grúz színház legjelentősebb rendezője, Avtandil Varszimasvili állította színpadra. Mivel a történet a szülőhazájában játszódik, ő képes volt számos olyan elemet is hitelesen beszélni a produkcióba, ami egy nyugat-európai szcénában szocializálódott művész számára kevésbé elérhető. Az előjátékot ő is elhagyta, ám az általa tervezett dinamikus díszlet lehangsúlyosabb elemévé egy olyan Madonna-képet tett, amely a grúziai Melati-kolostor 12. századi „Istenszülő” falí mozaikjait idézi – így jelenik meg a megtartó erejű hagyomány és a képzőművészet.

De nemcsak így – számos eleven képzőművészeti áthallással találkozhatunk még. Amikor felbukkant a színen a Gruse „anyósát” alakító Szűcs Nelli, a szívem a torkomban kezdett

Varszimasvili, aki a remek, jól bejátszható díszletet is tervezte, grúz népzenei dallamokra és néptáncos motívumokra épít. Minden lírai és brutális mozdulat gyönyörűn meg van koreografálva, mégis minden spontánnak hat. Pompás ötlet, hogy az elbeszélő nincs a színen, a díszletek mögül halljuk a történeteket taglaló szövegét. Az, hogy ezeket a rövid futamokat Azdak mondja el, értelmezési bravúr. Tudniillik ezzel kapcsolódik össze az első és a második rész, ahol már a részegesen bolondos, könnyen megvesztegethető bíró, Azdak a főszereplő. Ő hozza meg a salomoni ítéletet arról, hogy kié legyen a gyerek. A kormányzó feleségéé, aki vérségi jogon magának követeli, vagy Gruséé, aki anyává érett a megpróbáltatások közepette.

A legkiválóbb rendezői elképzelés is elbukhat, ha nincs, aki magas színvonalon megvalósíthatja. Katona Kinga Gruse szerepében elbűvölően összetett figurát hoz, tud megrendítően lírai és butuskán naiv lenni, kemény és céltudatos, éppúgy, mint esendő, megalázott nő. Trill Zsolt nagyszerű, visszafogott elbeszélő és zseniális Azdak. Mer visszataszító, végtelenül mulatságos és bölcs is lenni. Ők az előadás kulcsszereplői, de ha nem állna mögöttük pompás gárda, nem tudnának tündökölni. Szűcs Nellitől Szarvas Józsefig, Bordás Rolandtól, Farkas Dénesen át Herczegh Péterig mindenki a helyzet magaslatán áll.

Sokáig emlékezetes előadás született, hála minden közreműködőnek.

a szerző kulturális újságíró, szerkesztő, könyvkritikus

kalimpálni, mert azt láttam, hogy a neves grúz festő, Niko Piroszmani egyik híres figurája, Margarita kelt életre (s aztán sorban megjelent a naiv művész több alakja is). Döbbenetes volt... A konyhalány Gruse megformálója, Katona Kinga nem tud hasonlítani Pieter Bruegel *Bolond Margitjára*, aki a szerző szerint a figurát ihlette, mert sokkal szebb a 16. századi amazonnál, de nagy erővel, hitelesen jeleníti meg az anyai ösztönt érvényre juttató nő alakját. Szintén gyönyörű nő a Kormányzó feleségét játszó Szász Júlia, de őt nem uralja olyan erőteljesen az anyaság érzéséből feltörő vad szenvedély – képes beletörődni veszteségeibe. Hasonlóképpen a kormányzót alakító Berettyán Sándorhoz, aki szenvedélyesség szempontjából ellentéte a Bordás Roland által megformált Szimon Csacsavának. Parádés alakítást nyújt rendőrként Kristán Attila, a számos figurát megjelenítő Szarvas József, Herczegh Péter, Farkas Dénes és Varga József is, de aki a legemlékezetesebb alakítást nyújtja: Azdak figurájában Trill Zsolt. Egyszerre idézi meg a mesék bolondját és az igazságos döntés meghozatalára képes bibliai Salamon királyt – ennek köszönhetően kerülhet a Gruse és Szimon szegény, de jobb erkölcsöt, igazabb életet ígérő családjába az Életet továbbvivő gyermek, a csecsemő, aki a mi keresztény kultúránkban leginkább a názáreti Jézussal válik megfeleltethetővé.

a szerző filozófus, esztéta

Udvaros Dorottya, Blaskó Péter

Macskajáték

Örkény István tragikomédiája – Orbán Béláné harca a világgal

és ebben van valami fájdalmasan szép. Nem szirupos történet, Örkény bölcs humora szövi át – mondja Udvaros Dorottya, aki Orbánét alakítja a Nemzeti Színház előadásában.

Szász János rendező szerint, ha az ember mindig beletörődne abba az élethelyzetbe, amiben van, és megelégedne vele, akkor semmi nem változna, és nem is hinne abban, hogy változhat még az élete. – Ez fontos. A darab szerint megéri nyugtalannak lenni és nem elfogadni a dolgokat. Legfeljebb eljön a kijózanodás pillanata ebben az örült versenyfutásban. Orbánné folyton rohan, és a végére bizony elfárad. Rá kell jönnie: lehet, hogy ez volt az utolsó esélye az életben, hogy még egyszer valami fontos történjen vele...

A *Macskajáték* először regényként jelent meg 1965-ben. A színpadi változat ősbemutatója 1971-ben Szolnokon volt, pár hónap múlva pedig a Pesti Színházban került színre, Sulyok Mária és Bulla Elma főszereplésével. Mindkettő rendezője Székely Gábor volt.

A *Macskajáték* a Nemzeti Színházban kiváló művészek jutalomjátékára teremt alkalmat, és igaza van ezúttal is Sulyok Mária jövődőlésének: „*a Macskajáték talán mást jelent majd, megváltozhat a darab hangvétele, üzenete is, de a siker nem pártol el tőle. Orbánné mindannyiunkat túlél.*”

„E groteszk történet főbőse özvegy Orbán Béláné, s a darab valójában az ő véget nem érő vitája, szájkodó, alakoskodó, még a hazugságtól sem visszariadó pörlekedése mindenkivel, aki körülveszi: a lányával, a szomszédnőjével, Paulával s legfőképpen az ő München közelében élő néjével, Gizával. Körömszakadtáig harcol, hogy zűr-zavaros, értelmetlen és reménytelen szerelmét náerőszakolja a világra. Megvan benne minden, amire az ember képes: egy piaci kofa nagyszájúsága és egy görög tragika fensége. Mit is tehetne mást? Orbánné a természet törvényei ellen harcol, mert semmibe veszi az öregséget, és hadat üzen a halálnak” – írta Örkény István a *Macskajáték* című tragikomédiája elé.

– A szerelemtől ez a hölgy, aki már hatvan fölött van, egyszer csak elkezd úgy viselkedni, mint egy kamasz lány,

Örkény István

Macskajáték

Orbáné – UDVAROS DOROTTYA | Giza – GYÖNGYÖSSY KATALIN m. v. | Egérke – NAGY MARI | Csermlényi Viktor – BLASKÓ PÉTER | Paula – TÓTH AUGUSZTA | Ilus, Orbánné lánya – SZILÁGYI ÁGOTA m. v. | Józsi, Orbánné veje – SZÉP DOMÁN | Cs. Bruckner Adelaida – TÍMÁR ÉVA m. v. | Pincér, Schwester – FÜLÖP TAMÁS m. v.

Díszlet: Vereckei Rita // Jelmez: Szakács Györgyi

Rendező: SZÁSZ JÁNOS

mikor? hol?

február 3., 16. – 19 óra • Gobbi Hilda Terem

A mű a Proscenium Szerzői Ügynökség engedélyével kerül előadásra

Agón

Káromkodásból katedrális – performansz, csak TE érted

– A világot megélni és megérteni akaró, sodródását látó, azt se elfogadni, se megváltoztatni nem tudó, érzékenyen gondolkodó, törékeny, önmagát is felemészítő Ember éles, fájdalommal és aggodalommal teli sikolya az *Agón*. Éles diagnózis és apokaliptikus látomás. Per, amelyben az Ember vádlottból vádlóvá lép elő. Az elítélt fellázad elítélői ellen – mondja Vidnyánszky Attila, az ősbemutató rendezője.

Józsa Péter Pál (1960–2019), a szöveg, a zenekari mű és a színpadi tér alkotója az ókori görög tragédiák, a színház legősibb gyökereihez nyúl vissza. A világ – a kórus – és az Ember szellemi viaskodását (az agón szó jelentése verseny) és (halál)tusáját mutatja be.

A római Colosseumot idéző arénaszerű térben együtt ülnek a nézők és az összes szereplő – vagyis mindannyian a nagy per részesei vagyunk. Az eseményeket négy operaénekes, a Honvéd Férfikar, egy 39 fős zenekar és nyolc színész jeleníti meg. Az előadás a kortárs színház és zene összeművészeti találkozása, egy ismeretlen szerző és egy ismert rendező víziója a világról.

– Özönlenek a kulturális összefüggések, az utalások, az asszociációk. Mindent megérteni, befogadni szinte lehetetlen – magyarázza a rendező. – Szóba kerül Xerxész, a Szentírás, az ikertornyok. A legizgalmasabb, hogy évezredek fog össze, az emberiségtörténet összefüggérendszerét mutatja föl a mű. Azzal, hogy a teret arénára alakítottam, izgalmas helyzet áll elő – bezárul a kör. Mindenki mindenkit lát. A nézőre folyamatos és totális impulzushalmaz zúdul. Mivel nincs klasszikus értelemben vett drámai történet, így sejtetéseket, kis viszonyokat, kapcsolatlehetőségeket építünk be a darabba, ezáltal impulzusokba kapaszkodhat a néző, és a fejében elindulhatnak történetfoszlányok férfiról és nőről, hatalmon lévőkéről és áldozatokról. Nehéz, fájdalmas, de izgalmas szellemi kalandra hívjuk alkotótársaimmal a nézőket.

Agón

A szöveget írta, a zenét szerezte és a színpadi teret tervezte:
JÓZSA PÉTER PÁL

Szereplők: HORVÁTH LAJOS OTTÓ,
MÉSZÁROS MARTIN, NAGY MARI,
HERCZEGH PÉTER, SZÉP DOMÁN,
KOVÁCS S. JÓZSEF, MARTOS
HANGA e. h., MADÁCSI ISTVÁN e. h.,
BERETTYÁN NÁNDOR

Közreműködők: BUSA GABRIELLA
/ TÓTH-KISS BORBÁLA és SIPOS
MARIANNA operaénekesek,
a HONVÉD FÉRFIKAR, szólót énekel:
HAJDÚ ANDRÁS, KRISTÓF ISTVÁN

Jelmez: Oleksandr Bilozub //
Díszletkivitelező: Tóth Kálmán

Vezényel STRAUSS KÁLMÁN

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

február 4. – 19 óra
Nagyszínpad – színpadi nézőtér

Az előadást 18 éven felülieknek ajánljuk!

Hazatérés

Szász Enikő, Tóth László

Egy szinte ismeretlen mártírsors a 20. századból – Esterházy János

Egy tehetséges arisztokrata, léha életű fiatal, aki Trianon sokkjától megrendülve a közösségért cselekvő politikus lesz, „egyszerű” hívóból pedig a krisztusi sorsot vállalóvá válik – így foglalható össze Esterházy János (1901–1957) élete, akinek tragikus sorsát és politikai jelentőségét még ma is kevesen ismerik.

– A *Hazatérés* című előadás misztériumjáték, amiben felidézzük Esterházy János jellemének, lelkiségének eszenciáját, a karizmáját. Minden ember életében vannak szélsőséges pillanatok, amikor nehéz döntéseket kell meghoznia. Esterházy életét ezekben a helyzetekben is helyes döntések jellemzik, mindig következetesen kiállt elvei, meggyőződése mellett, erős hite segítette abban, hogy ne térjen le a helyes útról. Amikor a szlovák parlament egyetlen tagjaként nem szavazta meg a zsidótörvényt, az életével játszott. A börtönben, ahol kínozták és megalázták, társainak támasza és vigasztalója volt – mondja a darab rendezője, Rubold Ödön.

– Ez a forma – a korabeli iratok, beszédek, levelezések felhasználásával készült és fiktív jelenetekkel kiegészült – misztériumjáték képes talán legjobban megragadni az életutat, ami Szlovákiában gyanakvást, Lengyelországban cselekvést, Magyarországon rácsodálkozást vált ki. Északi szomszédunknál Esterházy János ugyanis nem tud kitörni a hazug módon rá oktroyált háborús bűnös kategóriából, holott az ellene hozott ítélet teljesen megalapozatlan. A krakkói érsekség viszont két éve megindította boldoggá avatási perét, amelyben a hitért kivégzett, majd szentté avatott, az államférfiak védőszentjeként tisztelt angol Morus Tamás (1478–1535) után „magyar Mo-

rusnak” nevezik (egy gulagbeli rabtársa „a magyarok szenvedő Krisztusaként” emlegette).

Az Esterházy János tragikus fordulatokkal szegélyezett életútját bemutató *Hazatérés* első verziója az alsódoboki (Szlovákia) Esterházy János Zarándokközpontban került színre, amikor a felvidéki mártír politikus születésének 120. évfordulóját ünnepelték.

Hazatérés

Misztériumjáték Esterházy János gróf életéről

Levelek, naplórészletek, irodalmi szövegek és más dokumentumok alapján összeállította és írta: Lukácsy György

Esterházy János gróf – TÓTH LÁSZLÓ | Serényi Livia grófnő, Maria Buder – TÓTH AUGUSZTA | Maminkó, Nővér – SZÁSZ ENIKŐ m. v. | Énekmondó – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ | Edvard Beneš, Küldönc, Hlinka-gárdista, Szovjet Vallató, Kísértő, Köztörvényes, Katona – BERETTYÁN NÁNDOR | Peter Janulatisz, Eduard Tesar – RÁCZ JÓZSEF

Díszlet, jelmez: Egyed Zoltán / Történész szakértő: Molnár Imre / Súlygó: Kabódi Szilvia / Ügyelő: Lovass Ágnes / Rendezőasszisztens: Trimmel Ákos

Rendező: RUBOLD ÖDÖN

mikor? hol?

február 7., 28. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

Caligula helytartója

Zsarnokdráma – a román diktatúrában írt ókori történet egyetemes mondanivalóval

Mit tehet Petronius, Szíria helytartója, ha Caligula arra kötelezi, hogy a jeruzsálemi zsinagógába a császár szobrát állíttassa be hatalmi szimbólumként? A Római Birodalom (jelképes) térhódítása súlyos vészteher az ottani zsidóságra nézve. Petronius méltó ellenfélre lel a helyi főpap, Barakiás személyében, aki vitapartnereként lehetetlen morális helyzetbe hozza a római: egy nemzetet megsemmisíteni egy szobor miatt?

A lázadás és a lázítás nagyszerű drámája ez: képes-e Barakiás főpap szavakkal szétzúzni a fennálló rendet, megtagadni Caligula parancsát, felébreszteni a helytartóban a kételyt? Mert ha igen, nem csak a rend omlik össze, hanem egy megingathatatlannak vélt ember, Petronius is elbukik.

A megoldás Caligula lefizetésében rejlik. Aranyat kilószámra a császárnak! A küldönc hozza is a hírt: Caligula kiegyezik. Ám az utolsó pillanatban, Róma ura megváltoztatja döntését: a szobornak be kell kerülnie a templomba. Petronius élete legnagyobb dilemmája elé kerül: vagy teljesíti Caligula parancsát, s ezzel egy népet semmisít meg, vagy ő maga pusztul el.

Székely János (1929–1992) erdélyi költő, író, drámaíró a 20. század második felének egyik legfontosabb alkotója 1972-ben – a román kommunista diktatúra sötét korában – írta meg a Caligula helytartóját. A mostani előadás rendezője, Szász János szerint a dráma arról szól, hogy meddig marad tisztességes az ember, ha hatalom adatik neki. Petronius helytartó bármit megtehet, mert minden hatalom az ő kezében van, ő mégis hajlandó vitába bocsátkozni Barakiással, a szentély papjával. Az előadás megidézi a kort, amelyben a történet játszódik, az időszámításunk utáni első század közepét, a mindent meghó-

Székely János

Caligula helytartója

Petronius, Caligula szíriai helytartója – TRILL ZSOLT | Barakiás, jeruzsálemi templom főpapja – HORVÁTH LAJOS OTTÓ | Decius római lovag, Caligula követe – RÁCZ JÓZSEF | Lucius, Petronius segédtsíztje – KRISTÁN ATTILA | Probus, egy másik segédtsízt – BORDÁS ROLAND | I. Agrippa, Palesztina királya – BODROGI GYULA | Júdás, zsidó politikus, az államtanács tagja – BÖLKÉNY BALÁZS m. v.

Római katonák: Kisari Zalán m. v., Kocsis Gábor m. v., Kovács S. József, Madácsi István e. h., Szurcsik Ádám m. v.

Zsidó előkelőségek: Bor László m. v., Bor Márton m. v., Dégi János m. v., Korcsmáros András m. v., Rékai Nándor m. v.

Díszlet, jelmez: Vereckei Rita // Dramaturg: Kulcsár Edit // Szakértő: Dr. Balázs Gábor // Ügyelő: Lencsés István // Súlygó: Kabódi Szilvia // Rendezőasszisztens: Herpai Rita

Rendező: SZÁSZ JÁNOS

mikor? hol?

február 9. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

dító, mindenkit leigázó Római Birodalmat. A császár provokál, parancsot küld, és elvárja, hogy érvényesítsék az akaratát. Vigyék be a zsidók a szentélybe az ő aranyaszobrát, dobják ki onnan a Mindenhatót, és őt, Caligulát, a császárt bálványozzák, őhöz imádkozzanak. Vagyis a történet a konfliktus kiélezésén alapul, ez egy erőszakos közeg, polgárháború, népiirtás küszöbén állunk.

Székely János húsbavágó kérdéseket fogalmaz meg, és rendre válaszol is rájuk. A miénk is egy kérdéseket feltáró és azokat meg is válaszoló előadás. Nagyon világosan mutatja Petronius szándékait, és azt is, hogy milyen utat jár be, s hogy melyik az egyetlen út...

Tündöklő Jeromos

Az ördög közöttük – Tamási Áron örök és metsző igazsága

Jeromos, az ördögös népámító, a politikai babárokra törő alak milliós üzletet lát abban, ha a székely falu népét pénzzel, ígéretekkel magához édesgetve remélt hatalmának tömegbázisává formálja. A minden irányból nyomorgatott, válságok és világegések árnyékában gyötrődő, megtépázott, esendő és gyarló székely közösség megkísértése nem jár sikerrel. „A becsület mellé kiharcoljuk a megélhető módot, mert ez jár nekünk Isten és ember előtt. De nem vagyunk mi koldusok, akiknek alamizsnát kell adni! Amivel csak holnapig lehet élni!” – mondja a falu lelkiismerete, Bajna Gábor fiatal gazda. Mert „nem veszett el bennünk a lélek!” és mert a legnagyobb vihar után is „örvendeni akar a szív és teremni a föld”.

Ha Tamási Áron *Tündöklő Jeromos* című színpadi játéka kapcsán aktuálpolitikai utalásokra ismerne a néző, az elsősorban a 125 éve született szerzőnek köszönhető. Tévedés lenne azt hinni, hogy a közéletet bemocskoló hamis propaganda, a megosztó, az embereket egymás ellen uszító trükkök utólag kerültek volna be az 1936-ban egy erdélyi faluban játszódó történet előadásába.

– Nehéz, súlyos téma ez ebben a vajúdó világban, de olyan humorral fűszerezi Tamási a darabját, hősei még esendősé-

gükben is olyan szerethetők, hogy valahogy meseivé válik minden. És ezt a „kedves szomorú-mókás falut előnti végre a reggeli fény – fogalmaz Márkó Eszter rendező. – Nem szerettem volna a székely sajátosságokat túlzottan hangsúlyozni, mert úgysem tudjuk azt a tájszólást megmutatni. Tamásinak mesés világa van, ami ma is szól hozzánk, nem szabad mindezt még egy mázzal bevonni. Tündöklő Jeromos esete manapság is ugyanígy történne. A székelykedés ezt a felismerést ásná alá”.

Az ördög megjelenési formája mindig ahhoz a helyhez igazodik, ahol feltűnik. Mert hát ki találkozott személyesen az ördöggel? Inkább annyi tudható, hogy mindig más és más alakot ölt, és még a helyi szerelmi háromszögbe is belevatkozik...

Tamási Áron

Tündöklő Jeromos

Tündöklő Jeromos – SCHNELL ÁDÁM | Sáska Mihály, korcsmáros – KRISTÁN ATTILA | Gáspár, a Sáska fia – KOVÁCS S. JÓZSEF | Bajna Gábor – HERCZEGH PÉTER | Ágnes, leány – HARTOS HANGA e. h. | Ákos, legény – BORDÁS ROLAND | Bálint, legény – SZÉP DOMÁN | Lina, mindenesasszony – GÁL NATÁLIA | Gyula, asztalos – SÖTÉR ISTVÁN | Bella, varrónő – SZILÁGYI ÁGOTA m. v. / FORNOSI D. JÚLIA | Örmester – SZILVÁSI SZILÁRD | Plébános – MADÁCSI ISTVÁN e. h. | Jegyző – FERENCI ATTILA | Kántor – VARGA JÓZSEF | Marci, az Ágnes apja – SZABÓ IMRE | Nőrinccé, a Bálint anyja – OROSZ MELINDA | Elek, az Ákos apja – PALYOV ATTILA m. v. | Posztós asszonyok – VASS MAGDOLNA, OROSZ IBOLYA | Dobos – GIELER CSABA m. v. | Dénkó – FÜLÖP TAMÁS m. v. | Falusiak – CSÉKE ADRIENN, HECZEL JÁZMIN

Díszlet: Csiki Csaba // Jelmez: Cs. Kiss Zsuzsanna // Dramaturg: Kulcsár Edit // Zene: Lovas Gábor // Koreográfus: Darabos Péter

Rendező: Márkó Eszter

mikor? hol?

január 20. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

A Nemzeti Színház, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház tagjai, valamint meghívott vendégek és egyetemi hallgatók közreműködésével.

Szász Júlia, Herczegh Péter

Rómeó és Júlia

A világirodalom egyik „leg-”je Shakespeare *Rómeó és Júlia* című tragédiája: a legszebb, a leglíraibb, a legnépszerűbb.

„Mivel ragad meg bennünket annyira ez a dráma? A gyerek-szerelmesek hősiességével. Micsoda világban élnek! ... A »felőtték« világa csupa vérgőzös előítélet gyűlöletes esztelenség... a kondor hajú, szikrázó szemű ifjak gondolkodás nélkül rántanak kardot... Aki félóra múlva erre jár, és a sötétben tócsába lép, csak otthon veszi észre, hogy selyemcipője véres... A holdfényben úszik Júlia erkélye alatt a szelíd gyümölcsös – de ez a hely vesztőhely a sápadt fiúnak, ha csak egy ember is meghallja a talpa alatt a csigák roppanását... »*Nem Rómeó vagy és nem Montague?... Tagadd meg atyád és dobd el neved!... És én sem leszek Capulet tovább!*« – »*Én meggyűlöltem tulajdon nevem, mert néked ellenséged, drága szent: ha írva volna, foszlányokra tépném.*« ... A felvilágosult fejedelem is tehetetlen a meg-megújuló fergetegben... Rómeó és Júlia egy egész embertelen világgal kerülnek szembe, melynek el kell pusztulnia, hogy az ember tovább élhessen. Ezért érdemlenek »szobrot – színaranyból«. Ezt a szobrot Shakespeare állította nekik” – írta Mészöly Dezső, a mű fordítója.

– Régi vágyam volt, hogy megrendezhessem Shakespeare *Rómeó és Júlia*-ját. A válságokkal teli időkben még tisztábban látszik, hogy igazi nagy szenvedélyekről érdemes szólnunk, mert ezek nem veszítik érvényüket – mondja Vidnyánszky Attila, a reneszánsz világot is megidéző előadás rendezője. – Egyszerűen csak mesélni szeretnék a győzedelmes költészet nyelvén az ifjúság lázáról, a szerelem mindent elsöprő diadaláról – az élet legcsodálatosabb ajándékáról és annak elpusztíthatatlanságáról. A „gravitáció” törvényei nem vonatkoznak az igaz szerelemre, azt nem tudja elnyomni, sárba rántani a világ acsarkodása sem, túllép minden félelmen, és minden köteléktől szabadon összeköti az eget a földdel.

William Shakespeare

Rómeó és Júlia

Fordította: Mészöly Dezső

Rómeó – HERCZEGH PÉTER | Júlia – SZÁSZ JÚLIA | Lőrinc barát – BLASKÓ PÉTER / RÁTÓTI ZOLTÁN | Dajka – NAGY MARI | Capulet – HORVÁTH LAJOS OTTÓ | Capuletné – TÓTH AUGUSZTA | Montague – RUBOLD ÖDÖN | Tybalt – BORDÁS ROLAND | Mercutio – BERETTYÁN NÁNDOR | Benvolio – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ | Páris – BERETTYÁN SÁNDOR | Verona hercege – SCHNELL ÁDÁM | Péter – RÁCZ JÓZSEF | Sámson – SZÉP DOMÁN

Valamint a Kaposvári Egyetem Rippl-Rónai Művészeti karának színészhallgatói

Díszlet: Cziegler Balázs // Jelmez: Berzsényi Krisztina

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

február 23. – 18 óra • Nagyszínpad
február 24. – 15 óra • Nagyszínpad

OLYMPICS

110

OLIMPIA-MITEM

BÉRLET

4 előadásos bérletár **8.400 Ft**
30%-os kedvezmény

6 előadásos bérletár **12.600 Ft**
40%-os kedvezmény

10 előadásos bérletár **15.000 Ft**
50%-os kedvezmény

RÉSZLETEK: MITEM.HU

Beregszászi előadások

Csehov három egyfelvonásos komédiája és *A helység kalapácsa* – a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház (a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház) két előadása is látható februárban a Nemzeti Színházban.

A medvében Szűcs Nelli finoman, bájosan formálja meg a be-zárkózott, már-már „éhez”, fiatal özvegyet. Söhajtása, gyásza hamis, mégis meglepő, amikor a nőiesen bizonytalan, majd sértetten hideg naiva amazonként „leteríti a medvét”. Varga József súlyos medvéje mellett Trill Zsolt vén lakája bölcs bohóc. *A dohányzás ártalmasságáról* című monológban egy szűk frakkban feszengő figura lép komoly tudálékossággal, „hallgatósága” elé. A közönség idült röhögése egyre fájdalmasabbá válik: a nevetséges papucsférj helyett egyre inkább a rettegő kisember mind szánandóbb lényét látjuk, aki végül fellázad... *A Leánykérésben* Orosz Melinda egy sürgősen kiházásítandó csúnyácska vénlányt alakít: a finomkodó, szelíd és udvarias házikisasszony gyorsan éles nyelvű boszorkánnyá, hisztérikus bögömasinává torzul. A megrettent és menekülő kéro szerepében Tóth László, az apáéban Trill Zsolt brillírozik.

Anton Csehov

Egyfelvonásos komédiák

A MEDVE – SZÜCS NELLI, VARGA JÓZSEF, TRILL ZSOLT

A DOHÁNYZÁS ÁRTALMASSÁGÁRÓL – TRILL ZSOLT

LEÁNYKÉRÉS – TRILL ZSOLT, OROSZ MELINDA, TÓTH LÁSZLÓ

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

február 14. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

A helység kalapácsa Petőfi Sándor komikus eposza nemcsak a műfaj paródiája akart lenni, hanem a korszak dagályos és cikornyás költészeti divatját és a nemzetieskedést is gúnyolta. Humorára, iróniájára, a szellemes szószaporítások groteszk képei és parádés hexameterek álpatetikus hangvétele ma is eleven és szórakoztató. A mű minden bája és humora mellett ez az előadás a beregszászi társulatról is szól. Arról, hogy a színház kapaszkodó, a túlélés eszköze. Nem hangolják át Petőfi művét, játékos, szabad színházat kínálnak, de abból indítanak, hogy a beregszászi társulatnak a tagjai a háború miatt most itt ülnek börtöndjeiken, és nem lehetnek otthon...

Petőfi Sándor

A helység kalapácsa

szereplők: SZABÓ IMRE, GÁL NATÁLIA, CSÉKE ADRIENN, MÓNUS DÓRA, SÓTÉR ISTVÁN, SZILVÁSI SZILÁRD, JAKAB TAMÁS e. h., FERENCI ATTILA, FORNOSI D. JÚLIA, ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA, SÉRA DÁNIEL, OROSZ IBOLYA, OROSZ MELINDA, VASS MAGDOLNA

rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

február 21. – 15 óra • Gobbi Hilda Színpad

február 22. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

PRÓBA KÖZBEN

Jön a Don Juan

„A képmutatás divatos bűn és minden divatos bűn erényszámba megy” – hangzik el a Don Juanban. Molière vígjátékát az az Alekszandar Popovszki rendezi, aki nemrég A Mester és Margarita előadásával aratott sikert a Nemzetiben. A szoknyabolond sevillai csábító és talpraesett szolgájának története, az elcsábított nők és a kövendég bosszúja – csavaros sztori, filozófia és humor. A képmutatás és egyéb jellemhibák megmutatásában Molière ebben a vígjátékában sem ismer tréfát...

Képösszeállításunk a próbán készült.

Molière

Don Juan, avagy a kőszobor lakomája

Fordította: Illyés Gyula, Gáspár Endre

Don Juan – BORDÁS ROLAND | Sganarelle – RÁCZ JÓZSEF | Donna Elvira – SZÁSZ JÚLIA | Egy titokzatos nő – UDVAROS DOROTTYA | Gusmann, Pierrot, parasztlegény – BERETTYÁN SÁNDOR | Don Carlos – BERETTYÁN NÁNDOR | Don Alonso / Salivando – KOVÁCS S. JÓZSEF | Don Luis, Kőszobor – RUBOLD ÖDÖN | Koldus – VARGA JÓZSEF | Charlotte – BARTA ÁGNES | Maturina – ÁCS ESZTER | Dimanche úr – TÓTH LÁSZLÓ | Donna Anna (Puskin változatából) – KATONA KINGA | Aireado – SZÉP DOMÁN

Díszlet: Sven Jonke // Jelmez: Mia Popovszka // Díszlettervező-asszisztens: Riederauer Dóra // Zeneszerző: Marjan Nekjak // Dramaturg: Verebes Ernő // Tolmács: Guczogi Anna // Súlyó: Gróf Katalin // Ügyelő: Lencsés István, Ködmen Krisztián // Rendezőasszisztens: Vida Gábor

Rendező: ALEKSZANDAR POPOVSKI

PREMIER: 2023. február 8. – 19 óra • Nagyszínpad

10. SZÍNHÁZI OLIMPIA ÉS 9. MITTEM

Nyikolaj Erdman

AZ ÖNGYILKOS

Rendező: JEAN BELLORINI

Théâtre National Populaire | Marseille, Franciaország

Áprilisban kezdődik a 10. Nemzetközi Színházi Olimpia. A színházi világ legnagyobbjai érkeznek Magyarországra, így a Madách Nemzetközi Színházi Találkozóra, a Nemzeti Színház fesztiváljára, a MITEM-re. Az országszerte rendezett események közül ezúttal a miskolciakat mutatjuk be. Az olimpiák történetében először kap kiemelt figyelmet a bábszínház – a műfaj előadásai, rendezvényei Budapest mellett tizenkét vidéki városban láthatók majd. Körkép és ajánló.

Fegyverek, múzsák, találkozások

A 2023-as MITEM a Színházi Olimpia zászlóshajója – Kulcsár Edit főszerző

A színház csodája a lélek gyógyítását is szolgálja – mondja a 2023-as év legnagyobb színházi eseményéről a MITEM és 10. Nemzetközi Színházi Olimpia főszerzője. Kulcsár Edit szerint korunkban fontosabb egymás megismerése. És az olimpia erre jó lehetőség: több mint ötven ország társulata mutatkozik be Magyarországon. A főszervezőt ezúttal az olimpia részét képező eseményről, a Madách Nemzetközi Színházi Találkozóról (MITEM) kérdeztük.

A magyarországi Színházi Olimpia megrendezését a MITEM sikere tette lehetővé, amelyet kilenc éve szervez meg a Nemzeti Színház. Mi az a gondolat, ami ezt a két eseményt összeköti?

– Ma az emberek információözönben élnek, viszont felületes tudás zúdul ránk, ami inkább elfedi, nem feltárja a valóságot. Sztereotípiákban gondolkodunk a világ eseményeiről, tőlünk távol élőkről. Ebben a helyzetben felértékelődik a személyes találkozók, tapasztalások szerepe. A művészeti fesztiválok lehetőséget adnak arra, hogy mélyebben megismerjük más népek kultúráját, világnézetét, közérzetét. Ezt szolgálja 2014 óta az évente megszervezett MITEM. Idén a Színházi Olimpia keretében immár országosan válnak hozzáférhetővé külföldi előadások. Még a világjárvány kitörése előtt fogalmazódott meg bennünk a gondolat, hogy 2023, a Madách-jubileumi év lenne a legjobb alkalom a MITEM kiterjesztésére Színházi Olimpiává, budapesti eseményből országos programmá növelésére. A járvány után megint nagyot fordult a világ, kitört egy háború a szomszédunkban, ami nem várt akadályok, kihívások elé állít mindannyiunkat.

„2023-ban Európa egyik, ha nem a legjelentősebb színházi eseménye lesz a magyarországi Színházi Olimpia 50 ország 200 társulatával – és ennek a hihetetlen kínálatnak a gerincét a MITEM adja.

Heiner Goebbels előadása a Tüske Csarnokban: Minden, ami megtörtént és megtörténhet | fotó: Thanasis Deligiannis

Kortárs finn dráma Mexikóból, a Teatro De Babel előadása:
A fundamentalista | fotó: Teatro De Babel

Végül kik tudnak eljönni a hadviselő felek közül?

– A kiveji nemzeti színház érkezik a MITEM-re, ők vizs-
szatéró vendégeink. És ukrán rendezője lesz az olimpiát lezáró
Szentivánéji álmom előadásnak is, ami a margitszigeti Szabadtéri
Színpadon lesz látható, és ehhez kapcsolódóan a sziget egy
varázslatos performansz és látványosság színhelyévé alakul az
olasz Teatro Potlach társulatának köszönhetően!

**Az antik görög olimpiák idejére elcsendesedtek a fegyverek,
ma viszont mintha ádázabb viszonyok között élnék. A kü-
lönöző nézetek valóban elférnek egymás mellett egy olyan
kulturális eseményen, mint a Színházi Olimpia?**

– Jogos a kérdés: van-e helye az emberek életében a művé-
szetnek, a színháznak, amikor dühörognak az ágyúk, életünk
minden területén válság van, szinte minden kérdésben meg-
osztott a társadalom, kibékíthetetlennek tűnő ellentétek fe-
szülnek egymásnak? A művészetnek nincs közvetlen hatása
a társadalmi, gazdasági folyamatokra, de mindenkor tudja fi-

gyelmeztetni az embereket, hogy nézzünk a dolgok mögé, ke-
ressük meg újra és újra az örök értékeket, amelyek iránytűként
vezetnek át minket a háborgó tengeren. Napjainkban hajla-
mosak vagyunk elfeledni, hogy a valóság nem csupán a látható,
materiális világ. Az ember szellemi lény, szellemi-lelki egész-
ségünk minden sejtünk működésére kihat. A színház csodája,
hogy lélektől lélekig kommunikál, szellemi-lelki táplálékot
nyújt, a lélek gyógyítását szolgálja. A néző, aki a szereplőkkel
együtt átél egy régi-új történetet, az emberiség szellemi örök-
ségéből merít erőt napi küzdelmeihez.

**A MITEM történetében is rendkívüli, hogy ezúttal az olimpia
részeként rendezi meg a Nemzeti Színház. Mennyiben változ-
tat ez a MITEM-en?**

– A MITEM eddig is évről évre izmosodott, egyre több
ország és nagyszerű színház, fontos társulat érkezett hozzánk.
A Színházi Olimpia viszont nem csupán a meghívott előadá-
sok számára jelent léptékváltást, hanem lehetőséget adott
arra, hogy sokkal több jelentős alkotó legújabb alkotásait el-
hozzuk. Sőt, azt mondhatjuk, 2023-ban Európa egyik, ha nem
a legjelentősebb színházi eseménye lesz a magyarországi Szín-
házi Olimpia 50 ország 200 társulatával, és ennek a hihetetlen
kínálatnak a gerincét a MITEM adja. Míg az elmúlt években
körülbelül 15-20 előadást mutattunk be, az idén három hónap
alatt mintegy ötven nagyszínpadi produkciót látunk vendégül
a Nemzeti Színház szervezésében. A MITEM az olimpia zász-
lőshajója.

Mit érdemes kiemelni a MITEM kínálatából?

– Több olyan előadás is szerepel a programban, amelyeket
nemrég mutattak be, és európai turnéjuk keretében Budapest-
re érkeznek. Ilyen a Calderón de la Barca barokk költő *Az élet
álmom* című drámája alapján színre vitt előadás, a világhírű angol

rendezőpár Declan Donnellan és Nick Ormerod legújabb nemzetközi projektje a Cheek by Jowl társulatával, ami Madrid, London után a MITEM-en látható. Szintén friss bemutató a Peter Brook által is nagyra tartott londoni Complicité társulat új előadása, a Nobel-díjas Olga Tokarczuk regénye alapján készült *Hajtsd ekédet a boltak csontjain át* című előadás Simon McBurney rendezésében. Donnellan és McBurney révén végre angol társulatokat fogadhatunk, a MITEM történetében most először. És ugyancsak „végre”: mexikói társulatok is érkeznek, ízelítőt adva a latin-amerikai színházi világból. A tavalyi MITEM nagy rácsodálkozásai és a közönség által egy csapásra megszeretett előadások rendezői újabb munkáikkal térnek vissza a Nemzetibe, így a francia Jean Bellorini és az olasz Alessandro Serra is. Az elmúlt két évben hangos sikert aratott Európa-szerte Romeo Castellucci *BROS* című előadása, egy összművészeti látomás, ami elemi erővel ránt be a közös gondolkodásba. Évek óta terveztük, de most végre bemutatkozhat Magyarországon a legjelentősebb japán rendező, Tadashi Suzuki és társulata, akinek a módszeréről könyv is meg fog jelenni magyarul. Ő a Színházi Olimpia egyik alapítója, a másik ösáya pedig Theodórosz Terzopolosz, aki visszatérő vendég a MITEM-en, sőt tavaly már a Nemzetiben is rendezett.

Egy ilyen hatalmas választékból van-e a főszervezőnek személyes kedvence?

– Igazságtalan lenne ilyen szubjektív szempont szerint bármit is kiemelni. De „objektív” szempont, hogy az olimpia nagyságrendje tette lehetővé egy olyan produkció meghívását, mint a *Minden, ami megtörtént és megtörténhet*. A német Heiner Goebbels – aki nemcsak rendező, hanem zeneszerző is –, nagyszabású színházi víziói a legjelentősebb fesztiválok kiemelkedő eseményei, ünnepei. Ő maga Európa egyik legnagyobb művészeti fesztiváljának, a németországi Ruhrtriennalénak is volt művészeti vezetője. Goebbels látványból, mozgásból, zenéből, képzőművészetből építkező látomásainak nemcsak a szellemi dimenziói óriásiak, hanem a terek is, amikben azokat bemutatják. Így lesz ez a MITEM-en is, hiszen ez a monumentális performansz a Tüske Csarnokban lesz látható. Igazi fesztiválcsemege!

A MITEM eddig is a művészi, világnézeti sokszínűség mellett kötelezte el magát, de ezúttal műfaji nyitást is terveznek a Színházi Olimpia keretében?

– A MITEM programja a Nemzeti Színházban alapvetően prózai előadásokból állt, néha fűszereztük olyan tánc- vagy bábelőadásokkal, amelyek teátrálisak, különlegesek voltak. Ez így lesz az idén is. És újra lesz cirkusz-színház – a *Slawa Snow Show* a műfaj magasiskolája. A Színházi Olimpiát az összes magyarországi színházi intézménnyel és szakmai szervezettel karöltve szerveztük meg, mondhatni megsokszorozódtak ezáltal az erőink, kapcsolatrendszerünk. Így minden színházi műfaj legavatottabb szakértői alakították ki az olimpia bábszínházi, táncszínházi, cirkuszi, alternatív, diákszínházi és amatőr színházi programját. Ez azt is eredményezi, hogy minden érdeklődő, minden korosztály számára van kínálat: gyermekeknek, családoknak, az ifjúságnak vagy vájtfülű színházrajongónak és operettkedvelőknek egyaránt.

A korábbi olimpiák tapasztalatai alapján mire számíthat Magyarország és színházi kultúránk az eseménytől?

– A Színházi Olimpia az idei év legnagyobb nemzetközi színházi eseménye lesz, de a magyar színházművészet ünnepe is egyben. Többek között a Miskolci Nemzeti Színház fennállásának 200. évfordulóját és a Budapesti Operettszínház centenáriumát is az olimpián ünnepeljük, és ezek a színházak megrendezik a maguk nemzetközi fesztiválját. Mivel a Színházi Olimpián részt vevő magyar színházak több mint ötven országból és a határon túli magyar társulatok közül is meghívunk partnereintézményeket, a Színházi Olimpia hosszútávú hatása már csak a meghívókon múlik: sikerül-e tartós külföldi kapcsolatokat kiépíteni. A nézők 2023-ban megismerkedhetnek a világszínház jelentős társulataival, a szakma pedig sokat tanulhat ebből a páratlan kitekintési lehetőségéből.

LUKÁCSY GYÖRGY

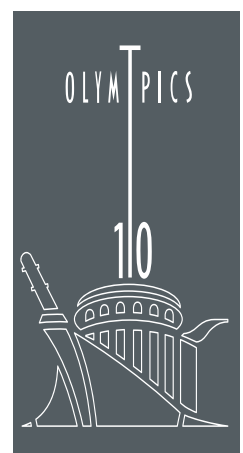

szinhaz.org

BŐVÜLŐ KÍNÁLAT

A Színházi Olimpia
weboldalán –
szinhaz.org –
megtekinthető
a folyamatosan
bővülő program.
A Madách
Nemzetközi
Színházi Találkozó
eseményeiről
a mitem.hu oldalon
tájékozódhatnak.

mitem.hu

MOSZKVA

Írta és rendezte: **AURORA CANO**

Teatro de Babel | Mexikóváros, Mexikó

mikor? hol?

április 7. – 19 óra • Nemzeti Színház

| fotó: Vuk Miletic

Lev Tolsztoj

HÁBORÚ ÉS BÉKE

Rendező: **BORIS LJESZEVIC**

Nemzeti Színház | Belgrád, Szerbia

mikor? hol?

Április 24. – 19 óra • Nemzeti Színház

MITÉM-ajánló

2023. április, május, június

(ízelítő a tervezett programból)

Különleges előadások, nagy mesterek, jelentős társulatok érkeznek a Színházi Olimpia keretében a Madách Nemzetközi Színházi Találkozóra, a Nemzeti Színházba. Miként gondolkoznak, alkotnak ma a világszínház rendezői? Milyen víziókat állítanak színre? Mit gondolnak ők ma jelenről, jövőről? Kortárs és klasszikus művek a MITEM-en.

William Shakespeare

OTHELLO

rendező: **AVTANDIL VARSZIMASVILI**

Liberty Theatre | Tbiliszi, Grúzia

mikor? hol?

április 27. – 19 óra • Nemzeti Színház

| fotó: Alessandro Serra

Shakespeare műve alapján

A VIHAR

Rendező: **ALESSANDRO SERRA**

Teatro Stabile di Torino – Teatro Nazionale | Torino, Olaszország

mikor? hol?

Április 29. és 30. – 19 óra • Nemzeti Színház

Goethe nyomán írta Yang Zhankun

FAUST TRAGÉDIÁJA

Rendező: **LIU LIBIN**

The Central Academy of Drama, Peking, Kína

mikor? hol?

Május 10. – 19 óra • Nemzeti Színház

BROS

Írta és rendezte: **ROMEO CASTELLUCCI**

Societas | Casena, Olaszország

mikor? hol?

május 23., 24. – 19 óra • Nemzeti Színház

| fotó: Julia Colla

SLAWA SNOW SHOW

Rendező: **SLAWA POLUNYIN**

A G. A. P. Ltd szervezésében | London, Anglia

mikor? hol?

június 16. – 19 óra • Nemzeti Színház

Június 17., 18. – 15 és 19 óra • Nemzeti Színház

| fotó: Aya Rufin

Christoph Marthaler a színházi szakma óriása – jelenet A sírás (A sejtés) című előadásából | fotó: Gina Folly

A színházi világ legjobbjai

Ünnepre készül Béres Attila rendező, a Miskolci Nemzeti Színház igazgatója

A Színházi Olimpia keretében a vendégtársulatok leginkább európai országokból érkeznek Magyarországra, de valamennyien a világ élvonalába tartoznak. Béres Attila rendező, a Miskolci Nemzeti Színház igazgatója azért örül különösen ennek a rendezvénynek, mert idén ünneplik az általa vezetett színház bicentenáriumát. Így az olimpiai előadásokat is ajándékként kapja a város színházbarát közönsége – hangsúlyozta az igazgató.

Mikor figyelt fel először a Színházi Olimpiára?

– Akkor kezdett foglalkoztatni igazán ez a fesztivál, amikor kiderült, hogy Magyarországon lesz a 10. Színházi Olimpia. Korábban nem sokat tudtam róla. Nyilván szakmai szempontból fontos minden ilyen seregszemle, de annak különösen megörültem, hogy Budapesten kívül a vidéki színházakban is lehetnek, lesznek vendégelőadások. Ennek köszönhetően mi is ki tudjuk egészíteni, tartalmasabbá tudjuk tenni a Miskolci Nemzeti Színház fennállásának 200. évfordulója tiszteletére tervezett ünnepségsorozatot.

Ez a színház persze már nem az a 200 éves színház...

– Hogy pontosak legyünk az évfordulót illetően: a mai Magyarország területén 200 évvel ezelőtt, 1823. augusztus

24-én Miskolcon nyílt meg az első magyar nyelvű kőszínház. A miskolciak akkor is szerették, támogatták a színművészetet. A felajánlásoknak, önkéntes adakozásoknak köszönhetően avatták fel a mai Déryné utcában az első színházépületet, majd miután az 1843-as nagy miskolci tűzvészben leégett, 1847-ben kezdődött meg a társulatnak ma is otthont adó színház építése.

A Színházi Olimpia kicsit korábban lesz, mint a születésnap.

– A felkészülés már régen elkezdődött. Például az évforduló tiszteletére meghirdetett drámaíróverseny eredményét már tavaly kihirdettük. Eredetileg szeretnénk volna a mai nyári színház területén, körülbelül az eredeti helyén felépíteni annak az egykori, kőből és fából emelt színháznak a kicsinyített mását, és itt rendeztük volna meg a *Tatárok Magyarországon* című Kisfal-

„A Schauspielhaus Zürich meghívását sem kell különösebben indokolnom. A sírás (A sejtés) rendezője, Christoph Marthaler a színházi szakma olyan óriása, mint mondjuk a fociban Lionel Messi, vagy a teniszben Rafael Nadal. A mai színházi világban Marthaler iskolát, saját színházi nyelvet teremtett, mint mondjuk a nemrég elhunyt Peter Brook.

dy Károly-darabot, mivel 200 évvel ezelőtt is ez volt a nyitóelőadás. De a gazdasági nehézségek miatt erről le kellett mondanunk. A mai nagyszínpadon lesz a bemutató. Szerencsére a 10. Színházi Olimpiának köszönhetően több igazán értékes előadással tudjuk megajándékozni a város színházbarát közönségét.

Jó olimpiai helyszín, technikai szempontból megfelelő a miskolci színház?

– A színház épületére ráférne egy felújítás, de szerencsére a színpadtechnika rendben van. Semmi akadály a vendégelőadások befogadásának.

Az intézmények választhattak a 10. Színházi Olimpia lehetséges előadásaiból. Miskolcon mi volt a szempont? Miért éppen Kolozsvár? Miért éppen a svájci társulat?

– Azt hiszem, különösebben nem kell indokolnom, hogy itt a helye a Kolozsvári Állami Magyar Színháznak. Az ottani társulat 1792-ben alakult, a magyar nyelvterület első hivatásos színtársulataként, 1821-ben ott nyílt meg az első magyar nyelven játszó kőszínház. A mai, a kiváló rendező, Tompa Gábor által vezetett társulatot több évtizede Európa legjobbjai között tartják számon. Nekünk olyan ez a színház, mint az idősebb testvér. Az ő meghívásuk olyan, mintha közeli rokonok látogatnának meg bennünket, mivel magam is erdélyi születésű vagyok.

A szülővárosa Marosvásárhely. Az ottani színházat is hívhatta volna.

– A választásunkban – a szakmai elismertség mellett – a miskolci színház 200 éves évfordulója volt a döntő szempont. A marosvásárhelyi színház jóval fiatalabb, mint a kolozsvári, de már a mi igazgatásunk alatt rendezett első, 2013-as Határtalan Napok keretében is vendégszerepelt Miskolcon a színház Tompa Miklós Társulata. Abban is biztos vagyok, hogy jönnek még Miskolcra a marosvásárhelyi kollégák.

Nézzük a svájci társulatot! Őket miért választotta?

– A Schauspielhaus Zürich meghívását sem kell különösebben indokolnom. *A sírás* (A sejtés) rendezője, Christoph Marthaler a színházi szakma olyan óriása, mint mondjuk a fociban Lionel Messi, vagy a teniszben Rafael Nadal. A mai színházi világban Marthaler iskolát, saját színházi nyelvet teremtett, mint mondjuk a nemrég elhunyt Peter Brook. A két miskolci előadásra a jegyek árusítását csak márciusban

AZ OLIMPIA MISKOLCON

Eugène Ionesco

MACBETT

Rendező: **SILVIU PURCĂRETE**
Kolozsvári Állami Magyar
Színház

mikor? hol?

április 4. – 19 óra

George Orwell nyomán Erős Ervin
– Klemm Dávid – Lénárd Róbert

ÁLLATFARM

Rendező: **PUSKÁS ZOLTÁN**
Kolozsvári Állami Magyar
Színház

mikor? hol?

április 4. – 19 óra

Dieter Roth szövege alapján

A SÍRÁS (A SEJTÉS)

rendező: **CHRISTOPH MARTHALER**
Schauspielhaus Zürich | Svájc

mikor? hol?

április 21. 22. – 19 óra

Noa Wertheim

PARDES

Rendező: **NOA WERTHEIM**
Vertigo Dance Company |
Jeruzsálem, Izrael

mikor? hol?

április 29. – 19 óra

*Az előadások helyszíne a Miskolci Nemzeti
Színház*

Silviu Purcărete, a román színház nagymestere rendezte a Macbett című Ionesco-darabot | fotó: Kolozsvári Színház

kezdjük, de már előre félek, hogy olyan nagy lesz a szakmai érdeklődés – külföldről is –, hogy nem marad elég hely a miskolciaknak.

Az olimpia honlapja szerint lesznek még további meglepetések is.

– Jeruzsálemből jön egy táncszínház, a *Vertigo Dance Company*, majd pedig ősszel a *Tartuffe*-előadást hozza el Párizsból Miskolcra a Comédie-Française.

Túl az olimpián, de mégis annak részeként?!

– Igen, ez már ősszel lesz, és nemcsak Miskolcon, hanem Budapesten a Nemzeti Színházban is vendégszerepel az együttes, de ez is az olimpiának köszönhető különleges ajándék lesz. Folyamatban van még egy tárgyalásunk, igaz, már nem az olimpia részeként, de mindenképpen figyelemre méltó vendégjáték lesz Miskolcon a bukaresti Bulandra Színház előadása.

Az olimpiai előadásokhoz Miskolcon kapcsolódnak-e közönségtalálkozók, esetleg szakmai fórumok?

– Erről még korai lenne beszélnünk. A vendégek elfoglaltságától, leterheltségétől függ, hogy tudunk-e esetleg ilyen találkozókat szervezni.

Arra nem gondolt, hogy rendszeressé kellene tenni Miskolcon a színházi fesztiválokat?

– Amikor a Miskolci Nemzeti Színház igazgatója lettem, akkor kezdtük el itt a Határtalan Napok című fesztiválsorozat.

Az első alkalommal, 2013 áprilisában három napon, három határon túli magyar városból, három művészeti ág alkotói, előadói találkoztak Miskolcon. Nemcsak színházakat hívtunk, jöttek képzőművészek, zenészek, írók, költők. Majd a pandémia miatt volt egy kis megtorpanás, de tavaly meg tudtuk tartani a rendezvényt. Elképzelhető, hogy az idén a Határtalan Napok is beolvadnak a születésnapj sorozatba. Természetesen megérdemelné ez a város, az itteni színházbarát közönség, hogy bekerüljünk a szakmai körökben is számon tartott fesztiválok sorába. Sajnos, a mostani gazdasági helyzet megnehezíti a tervezést.

Tagja a 10. Színházi Olimpia felügyelő bizottságának...

– A felügyelő bizottság a törvényes működéssel kapcsolatos kérdésekkel foglalkozik. Nagy felelősség a tagjának lenni, büszkeséggel tölt el, hogy segíthetek.

De beavatottként nyilván nagyobb rálátása van ez egész olimpiára. Mi az, ami különösen kedves az ön számára?

– Nagyon sok olyan rendezvény lesz, az előadásokon kívüli szakmai fórum is, ahová el fogok menni. De ami számomra most a legfontosabb, hogy minél szebb, tartalmasabb legyen a Miskolci Nemzeti Színházban a 200. születésnap tiszteletére tartott ünneppsorozat.

FILIP GABRIELLA

Ellinger Edina:
A nézőinknek
megmutathatjuk,
milyen széles
skálán mozog ez
a műfaj, és még
nyitottabbá tudjuk
tenni őket a saját
kísérleteinkre.

Asbóth Anikó:
Előzetes terveink
szerint 53
külföldi, 57 hazai
és 7 határon túli
magyar báb- és
utcaszínház hozza
el előadásait
a találkozóra.

BÁBSZÍNHÁZI MEGLEPETÉSEK

Nem csak gyerekeknek! – utcaszínháztól a felnőtt előadásokig

A Színházi Olimpiák történetében először kerül fókuszba a bábszínház. Áprilistól júniusig az egész országban lesznek bábos előadások és szakmai programok, több száz esemény várja az érdeklődőket. Budapesten először rendeznek kortárs bábfesztivált.

Ellinger Edina: a Színházi Olimpia kereteiben megvalósulhat régi álmunk, a kortárs bábfesztivál

Ellinger Edina, a Budapest Bábszínház igazgatója szerint sem csak szakmai szempontból jelent nagy lehetőséget az általuk rendezett Abstract Fest – I. Budapesti Nemzetközi Kortárs Bábfesztivál, de a magyar bábművészet ismertségét, nemzetközi elismertségét mindenképpen jól szolgálja egy ilyen nagyszabású rendezvény.

Mi volt előbb: az olimpiai meghívás vagy a bábfesztivál gondolata?

– Már az igazgatói pályázatomban is megfogalmaztam azt a célt, hogy hiánypótló lenne egy nemzetközi kortárs bábfesztivál Budapesten. 2020-ban vettem át a színház vezetését, de a pandémia utáni helyzet, majd a gazdasági nehézségek miatt úgy tűnt, hogy erről egyelőre le kell mondanunk. Amikor Vidnyánszky Attilától, a Nemzeti Színház igazgatójától, a 10.

Színházi Olimpia művészeti vezetőjétől megjött a felkérő levél, hogy van lehetőségünk nemzetközi társulatokat meghívni a Színházi Olimpia keretei között, egyértelmű volt számunkra, hogy a nemzetközi kortárs bábfesztiválunkat szeretnénk megvalósítani és programként ajánlani. Nagy örömünkre ez a tervünk szakmai támogatást kapott.

Miért éppen Abstract?

– Be kell vallanom, hogy sokat töprengtünk a fesztivál elnevezésén. Szerettünk volna egy olyan fesztiválnevet, amely rövid, kifejező, magyarul és angolul egyaránt érthető, értelmezhető, és ami a mi műfajunkra is vonatkoztatható. Az absztrakt kifejezésben benne van a bábos gondolkodás, elvonatkoztatás lehetősége, és a hagyományos formáktól való eltérés is, ami a kortárs művészetre is jellemző. A hangsúly tehát a kortárs művészeten van!

Egy ilyen fesztivál nyilván azt is jól szolgálja, hogy a gyerekszórakoztatás skatulyájából kiemelkedjék a bábszínház...

– A bábművészet sohasem csak a gyerekeknek szólt, nem köthető korosztályhoz. A Budapest Bábszínház műsorában sem csak gyermekelőadások szerepelnek, vannak ifjúsági és felnőtt produkcióink is. Emellett népszerűek a kísérleti jellegű, összművészeti előadásaink. Az Abstract Fest lehetőséget ad számunkra, hogy a programba a legjobb nemzetközi, felnőtteknek szóló előadásokat tudjuk meghívni. Bízunk abban, hogy a nézőinknek megmutathatjuk, milyen széles skálán mozog ez a műfaj, és még nyitottabbá tudjuk tenni a saját kísérletezésünkre őket.

Ezek szerint Vitéz Lászlóval nem találkozunk a májusi Abstract Festen?

– Természetesen szeretjük és tiszteletben tartjuk a bábszínházi hagyományokat, de ez a fesztivál a bábművészet kortárs törekvéseiről szól. A mi meghívottaink között most nem szerepel klasszikus vásári előadás, de szerencsére a Színházi Olimpiának köszönhetően ezen a nyáron lesz még egy Bábszínházi Világtalálkozó is Magyarországon. Abba a programba meghívást kapnak tradicionális bábszínházi alkotók, és megjelennek a régi kedvencek is.

Asbóth Anikó: az országnak és a világnak is megmutatják magukat a magyar bábművészek

Asbóth Anikó, a Magyar Bábművészek Szövetségének elnöke, a debreceni Vojtina Bábszínház igazgatója leginkább arra számít, hogy a 10. Színházi Olimpia és az azon belül megvalósuló Bábszínházi Világtalálkozó is hozzájárulhat ahhoz, hogy jobban megismerjék egymást az emberek, és a magyarokról – értékeinkről, művészetünkről, hagyományainkról – is többet tudjon meg a világ.

A Bábszínházi Világtalálkozó három hónapig tartó rendezvényei között 332 előadás szerepel. Mennyi lesz ebből a hagyományosnak mondható?

– Nehéz lenne pontosan megmondani, hogy mi számít teljesen hagyományosnak vagy kimondottan kísérleti jellegűnek. Úgy állítottuk össze a programot, hogy minél több, különböző bábszínházi műfaj képviselője tartson előadást. Előzetes terveink szerint 53 külföldi, 57 hazai és 7 határon túli magyar báb- és utcaszínház hozza el előadásait a találkozóra. Lehető-

séget adunk a kisebb együtteseknek, az egyszemélyes előadásoknak, a családi társulatoknak, az alternatív formációknak is. Igazi különlegesség lesz a pécsi MárkusZínház szervezésében megvalósuló Karakulit Árny-Játék-Fesztivál, ide tradicionális árnyjátékokkal érkeznek vendégek a világ minden tájáról.

De itt lesz a találkozón Vitéz László is?!

– Ezen a világtalálkozón – a Kemény Henrik program keretében – bemutatkoznak a vásári bábosok, a mutatványosok, a különböző cirkusz- és pantomimművészek, a gólyalábasok. Természetesen itt lesz Vitéz László és az ő népes rokonsága is. Érkezik hozzánk a Vitéz László ikertestvérének tartott itáliai Pulcinella; az örökké civakodó angol bábházaszpár, Punch és Judy; német bábszínházi hős, Kasper... Nagy találkozások lesznek!

Eddig is voltak Magyarországon báb fesztiválok, nemzetközi bábos találkozók. Mivel különbözik ez a többitől?

Jelenetek a Budapesti Bábszínház Frankenstein című előadásából | fotó: Éltető Anna

– Igen, régebben is voltak, most is vannak Magyarországon bábos rendezvények. Így például a kecskeméti Ciróka Bábszínház tavaly nyáron 15. alkalommal szervezte meg a Magyarországi Bábszínházak Találkozóját. De ez a mostani Bábszínházi Világtalálkozó lefedi az egész országot. A Magyarországi Bábművészek Szövetsége tizenkét vidéki bábszínház összefogásával valósítja meg ezt a három hónapos programot.

Kinek fontosabb egy ilyen rendezvény: a szakmának vagy a közönségnek?

– A magyar bábművészek mindig is törekedtek arra, hogy bemutatkozzanak a külföldi fesztiválokon – Charleville-ben, Katowicében, Mariborban... Nagy öröm számomra, hogy most mi is vendégül láthatunk külföldi kollégákat. Szakmai szempontból nagyon nagy jelentősége van egy ilyen világtalálkozónak, ezért lesznek workshopok, konferenciák, alkotói kiállítások. Nemcsak a bábszínházi szakma számára fontos ez a fesztivál. A bábkészítéssel foglalkozó iparművészek figyelmét sem kerülheti el egy ilyen rendezvénysorozat. Az itteni közönség pedig értékes előadásokat kap, és bennünket is jobban megismer a világ.

Mit tartana a Színházi Olimpia legnagyobb sikerének?

– Tudom, hogy nagy szavak ezek, de amikor először hallottam a 10. Színházi Olimpiáról, az első gondolatom az volt, hogy az ókori olimpiák idején szüneteltek a harcok. Milyen jó lenne, ha most is letennék a fegyvert a szemben álló felek! Sajnos, nem így működik a világ. De egy ilyen olimpia is hozzájárulhat ahhoz, hogy odafigyeljünk egymásra, hogy nagyobb becsülete legyen az értékeinknek, a hagyományainknak, a kultúránknak, művészeteknek, egyáltalán az emberi életnek...

FILIP GABRIELLA

Visszaolvasva lenni

Jelenetek egy Előadás életéből – 4. rész

A zibongó próbatermi pletykákból megtudtam – milyen fontosak is egy színház életében ezek az igaz vagy igaztalan fülbe ságások! –, hogy az olvasópróbák szünete azért van olyan logikátlanul korán a próba teljes hosszához képest, nehogy a jelen lévő sajtó ráunjon a szócséplésre, és az újságírók hazamenjenek, idő előtt. Ilyenkor ugyanis se pogi, se pia nincs. Akkor meg mire várjanak órákon keresztül? Haza ne menjenek, mármint az előtt, hogy a jelen lévő fontos emberek alaposan kibeszélnék magukat – most kivételesen nem egymást. A sajtó olyasvalami, ami fontos ennek a közegnek, az újságírók meg azok, akik megírják az újdonságokat, ezt magamtól kilogikáztam, ami egy jelenleg még csak szöveggönyv formájában létező leendő előadástól nem rossz teljesítmény. Miért is mennének haza? Akkor, hogy tudják megírni az újdonságokat, ha nem tapasztalják meg? Később felvilágosulok, vannak újságírók, akik erre is képesek. Nagy képességű népség, mindenesetre rendkívül nagy a tekintélyük a vezérkar előtt. Vissza! Nem csak a terem zibongott, de a különterem, sőt, a folyosó is, ahol mindenféle masinákat toltak az igazgató és a rendező, majd a díszlet- és jelmeztervező szája elé és az arcába. Ők meg széles mosollyal, fontosságuk teljes tudatában, türelmesen és hosszadalmasan magyarázták magukat, és leendő engemet, mármint az előadást. A zeneszerző is ott ténfergett körülöttük, de rá valamiért nem került sor, talán azért, mert mégsem vagyok elég sok zenéből összegyúrva, és zeneileg nem leszek elég fontos vagy érdekes. Eszembe jutott szegény apám, hogy ő miért nincs meghívva, és arra a következtetésre jutottam, bizonyára nincs az élők sorában, tehát a jó drámaszerzők közül való, akik nem tudnak beszélni gyermekük sorsának az alakulásába.

Az ismeretlenek közül is, akiket színészeknek hívunk, megkérdezték felőlem néhányat, mármint a majdani énem felől, és ők helyettem hevülettel emlegettek egy embert, aki az apám lehetett, nyilván, hogy róla beszéltek, mert engem bár a kezükbe vehettek a próba elején, de

nem ismerkedhetek meg velem. Olyan érzésem támadt, mintha nem is rólam beszéltek volna, mostani állapotomban. Ők is azt hangsúlyozták ugyanis, hogy a mostani állapotom remélhetőleg már nem azonos azzal, akit az apám világra nemzett, mert úgy nem felelnék meg a kor kihívásainak. Ezzel végképp megkeveredtem, kihív valami kor, és nekem meg kell felelnem, de hát én nem tudom, hogyan hív ki és mi a megfelelésem lényege... Így hát itt kikapcsoltam az agyamat, akár az újságírók a roppant fekete masináikat körben. Ők elvonulhattak, nekem maradnom kellett. Az ügyelő, később tudtam meg, hogy így hívják, bejelentette, a próba folytatódik; az igazgató meg azt, hogy neki elfoglaltsága van, mindenkinek további jó munkát kívánt, és kirobogott a próbateremből.

– Gondolom, szünetben mindenki olvasta a szereposztást (sokáig nem derült ki a számomra, hogy ez a szétdarabolásomat vagy épp az összerakásomat jelent-e), van-e hozzászólás, észrevétel, netán kifogás? – emelkedett fel a rendező. *(Feszült csend.)* Ezek szerint mindenki egyetért vele! *(Hosszabb és még feszültebb csend.)* Tehát senki sem akarja visszaadni a szerepét! *(Még hosszabb csend és fokozhatatlan feszültség.)* Köszönöm a bizalmatokat, remélem, rá fogok szolgálni. Én sem fogom visszaadni a szerepemet! *(Félénk nevetés, azután egyre több bekapcsolódó hang, végül nevetéshurrikámmá fokozódó zaj.)* Most már kinyithatjátok a példányotokat! *(És most a rendező is nevet, de egyedül.)*

Az egészből nem értettem semmit, csak a szavakat. Később rájöttem, hogy a színházban nem mindig az értelem a lényeg, legtöbbször elég csak a szavakat jól el- vagy kimondani. Lehet, ez lesz majd az én teljes megszületésemnek is a titka, de hát, ezt nem tudhattam előre.

A színészeknek nevezett egyének elkezdtek olvasni engem. Különös érzés volt, valamennyiük megszólalásakor más és más testrészem kezdett el viszketni, sajogni, fájni, vagy – és ez roppant különös –, örülni és jól érezni magát.

**„Eszembe jutott
szegény apám,
hogy ő miért
nincs meghívva,
és arra a
következtetésre
jutottam,
bizonyára
nincs az élők
sorában, tehát a
jó drámaszerzők
közül való, akik
nem tudnak
beleszólni
gyermekük
sorsának az
alakulásába.**

Orosz István grafikája

Kezdtém élvezni a dolgot.

Kárörömmel figyeltem, ahogy egyik-másik színész háromszor is nekirugaszkodik egy-egy mondatnak, ám a rendező megnyugtatóan mindenkit, elég, ha az előadáson el tudják mondani értelmesen ezeket a szar mondatokat. Az volt az érzésem, megint engem bántalmaznak. Időnként megállította a visszaolvasást (ez sem volt nekem teljesen világos, mitől vissza, ha nem volt oda!, és vagy engem kezdett el magyarázni, vagy azt kezdte el mondani, hogy fogok kinézni a szép reményű jövőben. Leginkább azt nem szerettem, amikor egy-egy mondat után felsikoltott: *nem, ez lehetetlenség, itt ez a mondat esik*. Ilyenkor a dramaturg elvörösödve hápogott, talán csöndben káromkodott is, nem lehetett érteni. Én meg ismét megvilágosítottam, hogy megint engem szabnak-varnak.

Nem jó ebben a világban szöveggönyvnek se lenni!

Sokáig tartott, míg a lábujjamtól eljutottak a fejem búbjáig, végre egyszer ez is elkövetkezett. Akkor mindenki összecsapta a szöveggönyvet, azaz engemet, és a rendezőre nézett várakozóan.

– A rendelkező próba időpontjáról az asszisztensem értesíteni fog benneteket – mutatott a mellette ülő sápadt lényre

a rendező, aki szorgos áhítattal bólogatta végig a próbát –, de ti magatok is megnézhetitek minden nap a próbatáblát. És tessék mindenkinek tanulni, már a rendelkezőn se nagyon akarok szöveggönyvet látni senkinél, az első próbák után meg csak nálam, az asszisztensemnél és a műszaknál maradhat. Isten áldjon mindenkit!

Némi riadtság költözött belém, jöllehet, ez az utolsó mondat eléggé kenetteljesnek tűnt fel. Azt hittem, az olvasó(visszaolvasó)próba elég lesz megpróbáltatásnak számomra. De nem, nem úszom meg ilyen könnyen!

És ki az a műszak, és mit jelent az asszisztens szó maga? És ha nem maradok a színészeknél, akkor hogyan fognak nélkülem megvalósítani engemet? Csupa kérdés és csupa gond. Nem jó szöveggönyvnek lenni sem! Ugyanakkor éreztem, fel kell nőnem előadással! Bármilyen áron. Ha nem is lesz sok beleszólásom a növekedésembbe. Mégiscsak velem történnek majd a dolgok, és nagyon reménykedem abban, hogy értem. Nem értem. De értem!

A sorozat előző részei a Nemzeti Magazin idei 2., 3. és 4., októberi, novemberi és decemberi számában olvashatók.

FEB. 4., 16. | BERE CZ-ESTEK

MESÉK » válogatás a legvidámabb történetekből (20 év feletti gyerekeknek!), és okos bolondok Shakespeare-től a gyergyói havasokig.

ISTEN BOLONDJA

mikor? hol?

február 4. – 19 óra 30 | Kaszás Attila Terem

MEZEI SATU

mikor? hol?

február 16. – 19 óra 30 | Kaszás Attila Terem

PROGRAMAJÁNLÓ

FEB. 3., 10., 11. | HOBO

FÖLDES LÁSZLÓ HOBÓ ELŐADÁSAI » Tisztelgés József Attila előtt; zenés kálvária 14 stációval: dalok, versek, vallomások, történetek az utolsó hetven évből; és egy bluesklasszikus magyar történeté gyúrv.

TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT

mikor? hol?

február 3. – 19 óra 30 | Kaszás Attila Terem

HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL

mikor? hol?

február 10. – 19 óra 30 | Kaszás Attila Terem

HÉ, MAGYAR JOE!

mikor? hol?

február 11. – 19 óra | Gobbi Hilda Színpad

Olvasson színházat!

www.nemzetiszhaz.hu/magazin

Egy kíváncsi néző

Búcsú Gerő Andrástól

Gerő András történész a 2014/15-ös évadban a Nemzeti Színház „hivatásos” nézője volt. Minden premiért megtekintett, és a Nemzeti Magazin Nézőpont rovatába megírta róluk a véleményét. Tetszett neki az ötlet: egy intézmény a saját lapjába felkér két embert (Gerő rovatársa Horkay Hörcher Ferenc volt), hogy egy évadon át szabadon írják meg, amit a látottakról gondolnak.

És ő írt az előadásokról jót és rosszat, volt, ami tetszett neki, volt, ami nem. Örült, ha jót látott, bánta, ha valami nem sikerült. Nem azt kérte számon, amit látni akart, hanem arról gondolkozott el, amit látott. Oda-odaszúrt, de azt elegánsan és megalapozottan. Ha valamit lehúzott vagy dicsért, nagyvonalúsággal tette.

Megírta nézőpontját Gombrowicz Operettjéről, a Körhintáról, Az éjjeli menedékhelyről. Különösen érdekes volt azokról a darabokról olvasni a meglátásait, amelyek a történész Gerő kedvenc korszakait – a 19. század polgárosodó Magyarországit, a Monarchia szétesését – idézték meg. Ilyen darab volt Csiky Gergelytől az Ingyenélők, illetve az első világháborúról szóló Fekete ég – A fehér felhő. Az évadból „erősnek” minősítette az Isten ostorát, Ibsen Brand című darabjáról pedig azt nyilatkozta: „én a magam mércéjével tökéletesnek gondolom”.

Amikor az ATV-ben megkérdezték tőle (némi számonkéréssel és rosszallással), miért vállalta el ezt a feladatot, arról beszélt, hogy egy értelmiséginek kötelessége sa-

ját elfogultságait is felülvizsgálva a dolgot magát nézni, és mivel annyi mindent mondanak a Nemzetiről, a legjobb, ha saját szemével megnézi, mi folyik ott. A 2014/2015-ös évad végén a Nemzeti Magazinba készült interjújában részletesen kifejtette gondolatait.

„...érdekel, hogy a Nemzeti új vezetése a mai magyar kultúrában milyen reprezentációt valósít meg. Volt egy politikai, pontosabban mentális okom is: a magyar kultúra sok vonatkozásban törzsi alapon működik, és érdekelt, hogy az ebből fakadó tömény ellenszenvnek, ami a Nemzetivel szemben is megnyilvánul, van-e alapja. Gondoltam, a legjobb módszer, ha megnézem az előadásokat. Megelőlegezem, a Nemzetiben látottak alapján ennek a törzsi ellenszenvnek nincs alapja. (...)”

A sokszínűség jut szembe elsőként. Orosz, lengyel, több magyar rendező munkáját láttam – következésképpen nem egyféle felfogással szembesültem, hanem sokfélekével. Semmilyen egységes politikai üzenetet sem láttam. (...)”

Gerő András kíváncsi nézőnk volt. Tanulságos volt megismerni a nézőpontját, érdemes volt figyelni a meglátásaira, élmény volt beszélgetni vele.

Most már örökre hiányozni fog a Nemzeti Színház nézőteréről.

KORNYA ISTVÁN

IN MEMORIAM

Foglalj
TE is helyet a
legnagyobb írók
körében!

BARANGOLÓ
ALPROGRAM

Déryné
program

HERCZEG FERENC
magyar író, színműíró, újságíró

FELHÍVÁS DRÁMAÍRÓKNAK

Jelentkezési határidő:
2023. február 28.

Havi bruttó 145.000 Ft
pénzügyi hozzájárulás

8 hónapos
mentorprogram
Kulcsár Edit,
Kozma András és
Lukácsy György
közreműködésével.

További információ:
deryneprogram.hu

VÁLTSON BÉRLETET A 2022/2023-AS ÉVADRA IS!

Válasszon szabadbérleteink közül! Ön választhatja ki az előadást, a helyszínt, a helyet és az időpontot is! Szabadbérleteinkben nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásokat tetszése szerint választhat. Bérleteinket kedvező áron, a napi jegyárnál átlagosan 25%-kal olcsóbban vásárolhatja meg.

SZABADBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásra érvényesek

JÁSZAI MARI bérlet, 4 előadásra

8 900 Ft

FEDÁK SÁRI bérlet, 3 előadásra

6 900 Ft

DIÁKBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásra érvényesek

BUBIK ISTVÁN diákbérlet, 4 előadásra

6 000 Ft

LATINOVITS ZOLTÁN diákbérlet, 3 előadásra

4 500 Ft

VÁLASZTHATÓ ELŐADÁSOK LISTÁJA

NAGYSZÍNPAD

Bertolt Brecht: **A KAUKÁZUSI KRÉTA** • Molière: **DON JUAN** • Katona József: **BÁNK BÁN** • Euripidész: **BAKKHÁNSNŐK** • Józsa Péter Pál: **AGÓN** • Mihail Bulgakov: **A MESTER ÉS MARGARITA** • **CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ** • Vörösmarty Mihály: **CSONGOR ÉS TÜNDE** • Gárdonyi Géza – Zalán Tibor: **EGRI CSILLAGOK** • Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ** • Sarkadi – Fábri – Nádasy – Vincze: **KÖRHINTA** • Luchino Visconti forgatókönyve nyomán: **ROCCO ÉS FIVÉREI** • Shakespeare: **RÓMEÓ ÉS JÚLIA** • **TIZENHÁROM ALMAFA** - Wass Albert művei és korabeli dokumentumszövegek alapján • Földes László Hobo: **VADÁSZAT** • Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**

STÚDIÓSÍNPADOK

Tamási Áron: **TÜNDÖKLŐ JEROMOS** • Kirill Fokin: **REX** • Hubay Miklós: **ŐK TUDJÁK, MI A SZERELEM** • Lukács György: **HAZATÉRÉS** • Petőfi Sándor: **A HELYSÉG KALAPÁCSA** • Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA** • Lope de Vega: **A KERTÉSZ KUTYÁJA** • Szabó Magda: **AZ AJTÓ** • Székely János: **CALIGULA HELYTARTÓJA** • Anton Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK** • Szergej Medvegyev: **FODRÁSNŐ** • Georg Büchner: **WOYZECK** • Carlo Goldoni: **HÁZASSÁG PALERMÓBAN** • Földes László Hobo: **HÉ, MAGYAR JOE!** • Földes László Hobo: **HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL** • Szilágyi Andor: **LEÁNDER ÉS LENSZIROM** • Márai Sándor: **A KASSAI POLGÁROK** • Örkény István: **MACSKAJÁTÉK** • Euripidész: **MÉDEIA** • Döbrentei Sarolta: **SÁRA ASSZONY** • Berettyán Nándor: **A SÚGÓ** • Örkény István: **TÓTÉK** • Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT** • Tennessee Williams: **ÜVEGFIGURÁK** • Berecz András **ÖNÁLLÓ ESTJEI** • Szűcs Nelli önálló estje: **FEDÁK SÁRI** • Tóth Augusztina önálló estje: **HOZTAM VALAMIT A HEGYEKBŐL** • Szarvas József – Bérczes László: **PUSTOL A HÓ**

- » A bérletek a stúdiósínpadokon nem helyreszólóak, a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik!
- » A bérletek nem érvényesek a premierekre és egyes vendégelőadásokra.
- » Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évadra érvényesek, és legkésőbb 2023. április 30-ig válthatók be.
- » A szabadbérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le jegyeiket a Nemzeti Színház pénztárában. A bérletes jegyek online is kiválthatók.
- » Diákbérlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!
- » A műsorváltozás jogát fenntartjuk!

HAVI MŰSOR

Nagyszínpad	2 Cs	15:00	János vitéz Petőfi Sándor
Nagyszínpad	3 P	15:00	János vitéz Petőfi Sándor
Gobbi Hilda Színpad	3 P	19:00	Macskajáték Örkény István
Kaszás Attila Terem	3 P	19:30	Tudod, hogy nincs bocsánat Földes László Hobo önálló estje
Nagyszínpad	4 Szo	19:00	Agón Józsa Péter Pál ráhangelővel és közönségtalálkozóval
Gobbi Hilda Színpad	4 Szo	19:00	A kertész kutyája Lope de Vega
Kaszás Attila Terem	4 Szo	19:30	Isten bolondja Berecz András önálló estje
Gobbi Hilda Színpad	7 K	19:00	Tündöklő Jeromos Tamási Áron
Kaszás Attila Terem	7 K	19:30	Hazatérés Lukácsy György
Nagyszínpad	8 Sze	19:00	Don Juan Molière PREMIER
Nagyszínpad	9 Cs	19:00	Körhinta Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Zs. Vincze Zsuzsanna
Gobbi Hilda Színpad	9 Cs	19:00	Caligula helytartója Székely János
Nagyszínpad	10 P	18:00	A kaukázusi krétakör Bertolt Brecht
Kaszás Attila Terem	10 P	19:30	Halj meg és nagy leszel! Földes László Hobo önálló estje
Nagyszínpad	11 Szo	18:00	A kaukázusi krétakör Bertolt Brecht
Gobbi Hilda Színpad	11 Szo	19:00	Hé, Magyar Joe! Földes László Hobo
Gobbi Hilda Színpad	14 K	19:00	Az ajtó Szabó Magda
Nagyszínpad	15 Sze	15:00	János vitéz Petőfi Sándor
Kaszás Attila Terem	15 Sze	19:30	A kassai polgárok Márai Sándor
Nagyszínpad	16 Cs	15:00	János vitéz Petőfi Sándor
Gobbi Hilda Színpad	16 Cs	19:00	Macskajáték Örkény István
Kaszás Attila Terem	16 Cs	19:30	Mezei Satu Berecz András önálló estje
Nagyszínpad	17 P	19:00	Don Juan Molière
Nagyszínpad	18 Szo	15:00	Don Juan Molière
Gobbi Hilda Színpad	18 Szo	19:00	Tündöklő Jeromos Tamási Áron
Nagyszínpad	21 K	18:00	Egri csillagok Gárdonyi Géza

Az Egri csillagok, Tudod, hogy nincs bocsánat 12, a Fodrásznő 14, az Agón 18 éven felülieknek ajánlott!
Kísérőrendezvényeinkről az 52. oldalon tájékozódhat. | A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja!

KEDVES NÉZŐINK!

A Nemzeti Színház a rezsiköltségek drasztikus emelkedése ellenére mindent megtesz azért, hogy folyamatosan működve minél több előadást nyújtson nézőinek. Ennek csak úgy tudunk eleget tenni, ha novembertől vasárnap, hétfőn és kedden a színház nem tart előadásokat. A műsorból látható, hogy a többi napokon viszont változatos kínálattal várjuk Önöket a Nagyszínpadon, a Gobbi Hilda Színpadon, a Kaszás Attila Teremben és Bajor Gizi Szalonban is.

2023. FEBRUÁR

Kaszás Attila Terem	21 K	15:00	A helység kalapácsa Petőfi Sándor
Nagyszínpad	22 Sze	15:00	Egri csillagok Gárdonyi Géza
Kaszás Attila Terem	22 Sze	19:00	A helység kalapácsa Petőfi Sándor
Kaszás Attila Terem	22 Sze	19:30	Ők tudják, mi a szerelem Hubay Miklós
Nagyszínpad	23 Cs	18:00	Rómeó és Júlia William Shakespeare
Gobbi Hilda Színpad	23 Cs	19:00	Fodrásznő Szergej Medvegyev
Nagyszínpad	24 P	15:00	Rómeó és Júlia William Shakespeare
Kaszás Attila Terem	24 P	19:30	Egyfelvonásos komédiák Anton Csehov a Beregszászi Színház előadása
Nagyszínpad	25 Szo	18:00	Tizenhárom almafa Wass Albert művei és dokumentumszövegek alapján
Bajor Gizi Szalon	25 Sz	19:30	Fedák Sári Szűcs Nelli önálló estje
Kaszás Attila Terem	28 K	19:30	Hazatérés Lukácsy György

Jelenet
A kassai polgárok
című előadásból
| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Újdonságaink

A Patrióta

Fedezzétek fel tágabb hazánk, az 1920 előtti Magyarország történetét, településeit, épített és természeti örökségeit, a táj híres szülőiteit és a hozzájuk kapcsolódó kulturális értékeket!

Mesterművek Kollekcio

Az 1000 darabos prémium puzzle-sorozat a magyar festészet legszebb és legnépszerűbb darabjait ábrázolja. A kollekcio első 2 része klasszikusokkal indul.

365 apropó, amiért jó magyarnak lenni

Ha visszatekintünk az eseményekben rendkívül gazdag múltunkra, akkor be kell ismernünk, hogy bőven van mire büszkének lennünk. Ebben a könyvben pontosan 365 okot adunk erre.

Kedvezményes megrendelés:
bolt.mult-kor.hu

„MONDOTTAM, EMBER: KÜZDJ ÉS BÍZVA BÍZZÁL!”

(MADÁCH IMRE)

OLYMPICS

10

több mint 10 fesztivál

11 műfaj

35 ország

70 helyszín

200 társulat

550 előadás

Húsvétől Szent Iván éjig

2023. április 01. - július 01.

10. Színházi Olimpia

A Nemzeti Magazin
az interneten:
www.nemzetisinhaz.hu

Blaskó Péter és Udvaros Dorottya az Ők tudják, mi a szerelem című előadásban | fotó Eöri Szabó Zsolt

PREMIER

Molière: **DON JUAN**

FEBRUÁRI ELŐADÁSOK

Petőfi: **JÁNOS VITÉZ** | Örkény: **MACSKAJÁTÉK** | Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT** | Józsa
Péter Pál: **AGÓN** | Lope de Vega: **A KERTÉSZ KUTYÁJA** | Berecz András önálló estje: **ISTEN BOLONDJA**
| Tamási: **TÜNDÖKLŐ JEROMOS** | Lukácsy György: **HAZATÉRÉS** | Sarkadi – Fábri – Nádasz –
Zs. Vincze: **KÖRHINTA** | Székely: **CALIGULA HELYTARTÓJA** | Brecht: **A KAUKÁZUSI KRÉTAKÖR** |
Hobo: **HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL** | Szabó Magda: **AZ AJTÓ** | Márai: **A KASSAI POLGÁROK** |
Örkény: **MACSKAJÁTÉK** | Berecz András önálló estje: **MEZEI SATU** | Gárdonyi: **EGRI CSILLAGOK** |
Petőfi: **A HELYSÉG KALAPÁCSA** | Hubay: **ŐK TUDJÁK, MI A SZERELEM** | Shakespeare: **RÓMEÓ ÉS**
JÚLIA | Medvegyev: **FODRÁSZNŐ** | Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK** | Wass Albert művei és
korabeli dokumentumok alapján: **TIZENHÁROM ALMAFA** | Szűcs Nelli önálló estje: **FEDÁK SÁRI**